

3 RTL'nin "Almanca Söyle" Reklam Kampanyası

Prof. Dr. Hans-Peter SCHMIDTKE
Reklam filmlerinin hedef kitlesi belirsizdir. Asıl hedef kitle ebeveynler değilse, reklam spotları kime hitap ediyor? Çocukların kendisine mi? Bu durumda çocukları konuşturmak daha uygun olurdu.

4 İkidilli Eğitimde Avrupa Modeli

Prof. Dr. Elin FREDSTED
Göç nedeniyle, Avrupa'nın kentsel bölgelerinde, nüfusun önemli bir bölümünü oluşturan ve artık ikidilli ders hakkını talep etmeye başlamış ve ileride daha da güçlü bir biçimde talep etmeye devam edecek olan yeni dillere sahip gruplar oluşmuştur.

7 Dersi Anlamak, Kullanılan Ders Dilini Anlamaktır

Prof. Dr. Havva ENGİN
Öğrencilerin değişik dersler çerçevesinde kullanılan bilimsel terimleri yerli yerinde kullanabilmesi için, öğretmenler ders materyallerini, gerek metin bazında, gerekse dil bazında detaylı bir şekilde incelemeli ve öğrencilerin karşılaşılabileceği zorlukları önceden tespit etmelidir.

8 Yalnız Değilsin Arkadaş, "Dil"e Gel...!

Ozan DAĞHAN
"Mrb"(Merhaba), "slm"(Selam), "nsl"(Nasılsın?), "kib"(Kendine iyi bak!) vb. gibi 160 karakterle sınırlandırılmış SMS'lerle başlayan, günümüzün dahiyane "buluş"u Twitter vb. ile süregelen bir dönemde "algı"dan, "düşünce"den, "kavram"lardan söz etmek pek de yanlış olmayacaktır.

11 Paternalizm: Göç Toplumunun Hegemonik Bir İlişkinin Yetişkin Eğitimindeki Rolü

"Dil, Eğitim ve Irkçılık Eleştirisi"
Çalışma Grubu

İki Yılda İki Cumhurbaşkanı

31 Mayıs 2010'da Cumhurbaşkanı Horst Köhler'in istifasının ardından 17 Şubat 2011'de Cumhurbaşkanı Christian Wulff da istifa etti

Önce, 2000-2004 yıllarında IMF (Uluslararası Para Fonu) başkanlığı yaptıktan sonra Almanya Cumhurbaşkanı seçilen ve 2009 yılında ikinci dönemine başlayan Horst Köhler istifa etti.

Köhler'in istifasına yol açan süreç ise, Federal Almanya Cumhurbaşkanı olarak Afganistan'daki Alman birliklerini ziyareti sırasında (21 Mayıs 2010) söylediği, "Bizim gibi büyük bir ülke, bu kadar ihracata dayalı ve ihracata odaklı bir ülke, şunu bilmek zorunda, gerektiği zaman, zorunlu bir durumda askeri müdahale de gerekir, çıkarlarımızı korumak için, örneğin serbest ticaret yolları için, örneğin bölgesel istikrar için. Bunlar önlenmezse, o zaman bunlar kesinlikle geri dönüp bizim olanaklarımızı, ticaretimizi, istihdamımızı ve gelişimimizi vururlar..." sözleriyle başladı.

Köhler'in "körün gözüne parmak sokan" bu açık ve net sözleri siyaset dünyasında büyük bir tepkiye yol açtı. Köhler, önce sözlerini "tevil" yoluna gittiye de, yoğunlaşan ve sertleşen eleştiriler karşısında, 9 gün sonra, 31 Mayıs 2010 tarihinde istifa etmek zorunda kaldı.

Ardından, Christian Wilhelm Walter Wulff, 30 Haziran 2010 tarihinde Almanya'nın 10. Cumhurbaşkanı seçildi.

Seçilmesinin üzerinden 1,5 yıl geçmişken, Aralık ayından itibaren birden bire "yolsuzluk" iddiaları Alman medya-

sında yer almaya başladı. İlk iddia, düşük faizli konut kredisi almasına ilişkindi. Ardından bu habere yer vermemesi için *Bild* gazetesinin genel yayın yönetmeninin "teleskreter"ine üstü örtülü bir "tehdit" notu bırakması olayı patlak verdi. Ve artık yol açılmıştı. Wulff'un tüm geçmişi araştırılmaya başlandı. Bir "işadamı"nın davetiyle bedava tatile gittiği, "turistik" biletle bindiği uçakta birinci sınıfta yolculuk yaptığı, "bonus mile" yolsuzluğuna "tevessül" ettiği vb. iddialar medyanın manşetlerine taşındı.

Ama Cumhurbaşkanı Wulff, "selefi" Köhler'den daha uzun süre direndi. İki ay boyunca "yolsuzluk" iddialarını geçiştirmeye çalıştı. Hemen herkes istifa etmeyeceği beklentisine girmişken, birden bire Hannover Savcılığı'nın "dokunulmazlığının kaldırılması" için mahkemeye başvurma kararı almasıyla birlikte 17 Şubat günü istifa etti.

Son yıllarda siyaset dünyasında sıkça yolsuzluk iddialarının ortalığa döküldüğü Almanya'da Cumhurbaşkanı'nın benzer iddialarla istifaya zorlanması çok şaşırtıcı değildir. Her ne kadar yolsuzluk iddiaları "deveyi hamuduyla götürmek" biçiminde olmadıysa da, ülkenin en üst yöneticilerinin küçük kişisel çıkarların peşinde koşması sıradan Alman yurttaşları için pek de kabul edilebilir bir durum olmamıştır.

"Komplo teorileri"yle yatıp kalkanlar açısından (örneğin

Türkiye’de olduğu gibi), bu siyasal yolsuzluk olayları ve ardından gelen istifalar, hiç şüphesiz “işin içinde bir bit yeniği” olduğunu düşündürtecek nitelikte olmaktadır.

Kimine göre, özellikle Wulff’un “İslam Alman toplumunun bir parçasıdır” sözlerinden çok mutlu olanlara göre, yolsuzluk olaylarının medyaya yansıtılması ve istifaya zorlanması, “İslama karşı komplo”nun bir parçası olarak görülecektir. Bir başkasına göre (örneğin Türkiye başbakanı Tayyip Erdoğan’ın bakış açısından), bu olay “Alman derin devletinin işi” olarak değerlendirilebilecektir.

Bir üçüncü bakış açısına göre ise, bu olaylar, Alman siyasal yönetimi içindeki çelişkilerin ve çatışmaların bir ürünüdür. Bu bağlamda, FDP Başkanı Guido Westerwelle’nin istifası, Ekonomi Bakanı Karl Theodor zu Guttenberg’in doktora tezinde “intihal” (aşırma) yapmaktan dolayı istifa etmesi, siyaset dünyasındaki iç çatışmaların ürünü olarak değerlendirilebilmektedir. Hatta Wulff’un istifasının arka

açmaktan öteye geçmemektedir. Bu da, göçmenlerin yaşadıkları ülkedeki siyasal gelişmelere ne kadar ilgisiz olduklarının açık ifadesidir.

planında (background) Yunanistan konusunda başbakanlık ile cumhurbaşkanlığı makamları arasında bir uyuşmazlık olduğu bile söylenmektedir.

Bir başka görüş ise, yolsuzluk iddiaları karşısında politikacıların istifa etmek zorunda kalmasına Alman demokrasisinin ne kadar gelişkin olduğunun örneği olarak bakılmaktadır.

Ortada bir olay, ama birden çok rivayet bulunmaktadır. Açık ki, hangi açıdan ve nereden bakıldığına göre olay farklı yorumlanabilmektedir.

Türkiyeli göçmenler açısından ise, yolsuzluk olayları ve istifalar sadece “günlük haber”den başka bir şey değildir. Böylesi bir “günlük haber”de, olsa olsa kahvehanelerde, “adama bak, ne kadar küçük şeylerle uğraşmış” türünden sözler edilmesine yol

DIE GASTE

İki AYLIK TÜRKÇE GAZETE

TÜRKISCHE ZEITUNG

ERSCHEINUNGSWEISE: ALLE ZWEI MONATE

Unentgeltlich

Herausgeber: Initiative zur

Förderung von Sprache und

Bildung e.V.

DİL VE EĞİTİMİ DESTEKLEMEK

İÇİN İNİSİYATİF e.V.

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

ViSdP/Chefredakteur:

ZEYNEL KORKMAZ

(Duisburg/Essen Üniversitesi,

Türkçe Öğretmenliği Bölümü)

YAYIN YÖNETİMİ/REDAKTION:

ENGİN KUNTER (Doktorandin)

GÜLDEN GÜNGÖR

OZAN DAĞHAN

Posta Adresi:

Postfach 10 30 03

40021 Düsseldorf

İnternet Adresi:

www.diegaste.de

E-Posta/Mail:

diegaste@yahoo.com

Dizgi/Layout: Die Gaste Verlag

Baskı/Druck: Hürriyet-Deutsch-

land

İÇERİK

RTL'nin "Almanca Söyle" Reklam Kampanyasına Üzerine Düşünceler	3	Prof. Dr. Hans-Peter Schmidtke
İkidiilli Eğitimde Avrupa Modelleri	4	Prof. Dr. Elin Fredsted
Almanca ve Türkçenin Erken Desteklenmesi: Kiel Modeli	5	Prof. Dr. Henning Wode
Sosyal Bilimlerin, Sanatın ve Kültürün Eğitim Sistemindeki Yeri	6	Yücel Tuna
Dersi Anlamak, Kullanılan Ders Dilini Anlamaktır!	7	Prof. Dr. Havva Engin
Yalnız Değilsin Arkadaş, "Dil"e Gel..!	8	Ozan Dağhan
Entegrasyon Noktasındaki NİYETİNİZ Ne?	9	Hıdır Karul
Okulda Namaz Kılınması Konusunda Federal İdare Mahkemesi	10	Safter Çınar
Gerçekte Ne Karar Aldı?		
Paternalizm: Göç Toplumunun Hegemonik Bir İlişkinin	11	"Dil, Eğitim ve Irkçılık Eleştirisi"
Yetişkin Eğitimindeki Rolü		Çalışma Grubu
Tarih ve Demokrasi Notları I	12	Koral Okan
Söylem/Eylem Ayrımcılığı ve Uyum Sorunsalı	13	Nihat Ercan
İsviçre'de Yapılan Uzun Süreli Araştırma	13	Dr. Brigitte Schumann
Öğrenim Engelli Okullarının Meşruiyetini Ortadan Kaldırıyor		
Cesuryürek Joachim (mi)?	14	Mehmet Kılıç
Ece Temelkuran: Kayda Geçsin	15	Kitap Duyurusu
Kelebek Uçmaya Hazır	16	Tuba Tunçak

RTL'nin "Almanca Söyle" Reklam Kampanyasına Üzerine Düşünceler

Oldenburg Carl von Ossietzky Üniversitesi Prof. Dr. Hans-Peter SCHMIDTKE

RTL özel televizyon kanalı bir süre önce "Almanca Söyle" sloganı altında, son derece tanınmış, daha iyi bir ifadeyle "diğer Almanlar gibi, ama göç kökenli Almanların", kültür ve spor alanından "ünlülerin", Almanya'da Alman dilinin kullanılması için bir kampanya başlattı. Çok doğal! "Semir" gibi otoban polisi ya da gerçekte de oyuncu olan Erdoğan Atalay gibi oyuncu olmak isteyen bir kişi, Almancayı çok iyi bilmek durumundadır. Semir Almancayı iyi bilmektedir, çünkü Erdoğan Atalay'ın anadili Almancadır; her ne kadar babası Türkiyeli bir göçmen olsa da ve adından anlaşılrsa da, (Wikipedia'ya göre) Türkçe bilmemektedir.

Zaten her göç kökenli genç, her "Türk adı taşıyan" Alman böyle bir meslek terciğini hayata geçiremeyecektir. 26 Temmuz 2011 tarihli *Tagesspiegel Politik'e* göre, 2010'da Berlin'de polis olmak için başvuranların %9'u, Aşağı Saksonya'da %2'si göç kökenlidir. Göç kökenli polis ya da öğretmen oranının düşük olması, öncelikle her iki mesleğin çekici olmamasından kaynaklanmamakta. Polis olabilmek için gençlerin en azından bir meslek lisesi diplomasına sahip olmaları gerekiyor. Öğretmenlik için lise diploması gerekiyor ve böylece bu engelleri okul diplomaları sayesinde aşabilecek olanların sayısı büyük ölçüde azalıyor. Hala okul başarımları, özellikle de Türk kökenli öğrencilerin başarımları beklenenin çok gerisindedir.

Okul başarımlarının düşük olmasının önemli bir nedeni olarak, genelde çocukların Almancayı yeterince bilmemeleri gösteriliyor. "Almanca Söyle!" RTL'nin reklam filmleri burada mı devreye giriyor? Bu reklam filmleriyle, düşük mezuniyet sorununun, her bir öğrencinin Almanca yetersizliklerinden değil (bkz. PISA araştırmaları), tersine yapısal bir sorundan kaynaklandığı bilinmesine rağmen, ebeveynlerden ve öğretmenlerden, Almancaya, Almanya'daki tek önemli dil olarak kullanılacak şekilde daha çok değer vermeleri rica edilerek, okulda Almanca dersindeki notların iyileşmesine katkıda bulunmak mı isteniyor?

Kanımcı, "Almanca Söyle" gibi çok nazik ifade edilmiş iki küçük sözcükte, çocukların Almanca yetersizlikleri nedeniyle ebeveynleri suçlayan ince bir gönderme saklı: Eğer siz göçmen ebeveynler, size yapılan önerilere uymuş ve her zaman her yerde Almanca konuşmuş olsaydınız (ki Almanya'da uygun olan da budur!), o zaman belki de çocuklarınızın okul notları daha iyi, *förderschule*ye gitme oranları daha düşük ve sonuç olarak lise mezunlarının sayısı daha yüksek olurdu. Ama büyük olasılıkla ailelerin çoğu, hala evde anadillerinde konuş-

maya devam edebileceklerini, etmeleri gerektiğini, hatta bunun yararlı olacağını düşünüyor.

Reklam filmlerinin hedef kitlesi belirsizdir. Asıl hedef kitle ebeveynler değilse, reklam spotları kime hitap ediyor? Çocukların kendisine mi? Bu durumda çocukları konuşturmak daha uygun olurdu. Gençlere, genç yetişkinlere, uzun süredir burada yaşayan ve sınırlı dil becerileriyle yaşamaya alışmış göçmenlere mi? Soruyu yanıtlamak olanaklı değil, çünkü oyuncular da farklı grupları temsil ediyor. İtiraf edeyim ki, ne tüm reklam filmlerini izledim ne de oyuncularını tek tek tanıyorum. Ancak hepsinin göç kökenli oldukları anlaşılıyor. Belki bu o kadar önemli de değil, çünkü "Almanca Söyle!" iletilerinin odak noktasında olmaları isteniyor, ama bu, aynı biçimde Alman politikacılar tarafından da dile getirilebilir.

Göç tarihine kısa bir bakış, uzun yıllardır Almanya'da yaşayan göçmenlerin devam eden Almanca yetersizliklerinin aydınlatılmasına katkıda bulunabilir. 50 yılı aşkın bir süre önce, ilk "konuk işçiler", Alman İş ve İşçi Bulma Kurumu ile işbirliği içerisinde ülkelerinden çağırıldılar. Gerçeklik 1980'lerden beri tamamen değişmiş olsa da, Federal Almanya ve Eyaletler Komisyonu'nun 1977'deki görüşüne göre, "Federal Almanya bir göç ülkesi değildir. Kendini, yabancıların, az ya da çok uzun bir süreyi kapsayan ikametinden, kendi kararlarıyla ülkelerine dönecekleri, yabancılar için süreli kalınan bir ülkedir". Kalıcı bir göçten yola çıkmadığından, işletmelerde çalışmak için yeterli asgari dil düzeyini aşan, planlı dil kursları yapılmamıştır. Göçmenler yıllar içinde az olanla yetinmeye alıştı ve çoğu zaman çevreyle ve yerli halktan kopuk olarak yaşamayı da başardı.

Göçün başlangıcından itibaren aile birleşimi öngörülmüştü, öyle ki 1960'lı yılların ortasından itibaren okullar toplumsal değişimin etkisini hissetmeye başlamıştır. Özellikle ikinci kuşağın Almanca öğrenme isteği çok büyüktü. Ancak göç ve entegrasyon politikalarının gönülsüzlüğü, özellikle aynı döneme denk düşen ırkçılık ve yabancı düşmanlığındaki artış, buna ek olarak okulda başarı şansının düşük olması, birçok ebeveynin ve çocuğun hep birlikte entegrasyon sürecine yönelme isteklerinin azalmasına neden oldu. Okul sisteminde yapısal değişikliklere gidilmesi gerekiyor. Ne yazık ki bu değişiklikler, Almanca için hazırlanan reklam filmleriyle gerçeğe dönüşmez.

Yine de reklam filmleri bir yerde haklı: Başarılı bir meslek kariyeri için, kuşkusuz iyi ve değerli bir diploma şart ve bunun önkoşulu da Almanca dil yeterliliğinin iyi

olmasıdır. Bu açıdan Federal Bakan Böhmer'e ve reklam filmlerindeki konuşmacılara katılıyorum, ama okul başarısını garantileyen tek koşul bu değildir. Doğrusu reklam filmlerinde, göç kökenli olmayanlara kıyasla göçmen çocukların, ikidilli olmanın getirdiği avantajlarının, salt Alman eğitim sistemi henüz bu özel yeteneği derslerde işleyemediği ve gereğince değerlendirmediği için, Almanca lehine körelmesi kastedilmiş olamaz ki (bkz. Schmidtke, "Almanca mı, Anadili mi? Hayır: Almanca ve Anadili!", *Die Gaste*, Sayı: 12/ Mayıs-Haziran 2010, s. 5-6).

Çocuklarının iki ya da çokdilli olabilmeleri için, ebeveynlerin farklı dilleri, bir göçmen dilini ve Almancayı temsil etmeleri ve çocuklarıyla konuşmaları zorunlu değildir. Çocuğun dış dünyayla yeterli düzeyde ilişkisi bulunuyorsa, ikinci dili duymak için yeterli olanaklar varsa ve oyun yoluyla farklı dilli konuşan çocuklarla ilişkide bu dili kullanma fırsatlarına sahipse, bu yeterlidir. Ancak ebeveynlerin doğumdan itibaren çocuklarıyla olabildiğince çok konuşmaları gereklidir. Ebeveynler, çocuklarla ne denli çok konuşulursa, onlara kitap okunursa ve kendi dillerini etkin olarak kullandıkları konuşmalar, günlük yaşamdan adeta doğalmışçasına türeyebilirse, anadilinin ve genel anlamda bir dil bilincinin gelişeceğinin farkına varmalıdırlar. Kuşkusuz farklı anadillerine sahip çocuklar diğer çocuklardan çok daha fazla öğrenmelidirler. Onlardan iki dil sisteminde salt yüzeysel olarak işlerini yürütmeleri değil, tersine sonal olarak her iki dile neredeyse tekdilli çocuklar gibi egemen olmaları beklenmektedir ve onlar bunu başarabilirler.

Çoğu zaman ebeveynler de dilin nasıl büyük bir değere sahip olduğunu öğrenmek durumunda. Onlar tekrar tekrar –elbette anadilinde– çocuklarıyla konuşmaya, hikayeler anlatmaya, şakalar yapmaya ve okumak için her fırsatı değerlendirmeye –belki de kendi dillerinde hazırlanan reklam filmleriyle– cesaretlendirilmelidir. Aksi halde farklı anadiline sahip ebeveynlere yönelik "Almanca Söyle!" çağırısı, çocuklarda hatalı sözcük kullanımının, dilbilgisel kurallara aykırılığın ya da hatalı sesletimin (telaffuzun) yerleşmesine neden olabilir. Almancadan, Almanca konuşan çevre ve eğitim kurumları sorumludur.

Evde kendisiyle çokça konuşulan, sularıyla ebeveyninin ilgisini çeken, yetişkinlerin konuşmalarına katılmasına izin verilen, tüm eğretiselliğine rağmen dünya hakkındaki düşüncelerine ve teorilerine yine de değer verilen bir çocuk, yalnızca dilin derinliğiyle ilgili bir bilinç sahibi olmakla kalmaz, ayrıca kendisini çevreleyen dünya

hakkında daha iyi bir bilgi edinir ve kendine olan inancı ve özgüveni artar. Bu becerilerle donatılmış bir çocuk, dillerini henüz bilmiyor olsa da, diğer çocuklara yaklaşmak ve onlarla oynamak açısından fazla zorlanmayacaktır.

Federal İstatistik Kurumu'nun bu yıl yayınlanan yeni incelemesinde, özellikle göç kökenli çocukların, diğer çocuklarla karşılaştırıldığında, yalnızca yarısına yakınının (%14'de karşı %30) bir çocuk yuvasına gittiği ya da bir bakıcıya verildiği belirtiliyor. Elbette burada da küçüklerin Almancaya daha fazla yakınlştırılması olanağından yararlanılamamıştır.

Ne Yapılmalı?

Çokdilli çocukların, Almancaları yetersiz olan çocukların özgün gereksinimlerini daha iyi karşılayabilmek için, okul öncesinde ve okullarda yapısal değişikliklere acilen gidilmesi gerektiğine birçok kez işaret edildi. Uzun süredir talep edilen tam gün okul uygulamasının yaygınlaştırılması kadar, *gesamtschule*lerin genişletilmesi de bir çözüm olabilir. Rheinland Pfalz, ilk federal eyalet olarak okul öncesi alanda harçları kaldırdı ve böylece bir engel aşılmış oldu. Kreşlerin yaygınlaştırılmasına şu an yoğun bir finansal destek verilmektedir, ki bu olumludur. Dil öğrenim süreci bağlamında, çocuklara ev ortamında bakılması için öngörülen bakım parası ise oldukça sorunlu görünüyor.

İyi niyetli reklam filmleri: Kampanya kapsamında izlediğim hiçbir reklam filminde göçmenlerin ve çocuklarının anadillerinin değerine işaret edilmediği için, "Almanca Söyle!", tartışmalı bir iletiye sahip. Almanca bilgisinin iyileştirilmesi amacıyla, dilin önemini öne çıkaran reklam filmleri çekilmesi daha anlamlı olurdu: "Kendi çocuğunla kendi anadilinde konuş!"

"Çocuğuna kendi anadilinde oku, olanaklıysa hergün oku. Bunun fazlası olmaz!"

"Çocuklarıyla birlikte yalnızca anadilinde değil, Almanca çocuk programları da izle ve bu programlar hakkında onlarla konuş (anadilinde konuş)!"

"Çocuğuna söz hakkı tanı! Her zaman sorularını yanıtla!"

"Sana her ne kadar aptalca görünse de, çocuğunla dünyayı nasıl tasarladığı hakkında konuş!"

"Çocuğunu anaokuluna gönder, çünkü ikinci dilini üst düzeyde geliştirebilmesi için erken yaşta Almanca konuşan çocuklarla ilişki kurmaya gereksinimi var!"

Bu konularla ilgili çekilecek reklam filmlerini gözümde canlandırabilirim, hatta aynı oyuncularla, daha iyisi ikidilli, elbette bu oyuncular her iki dile de egemense.

Çeviri: Die Gaste

İkidiilli Eğitimde Avrupa Modelleri

Prof. Dr. Elin FREDSTED Flensburg Üniversitesi Danca Dili ve Edebiyatı Enstitüsü Başkanı

1993 yılında Beatens Beardsmore'un derlediği *European Models of Bilingual Education* (Avrupa İkidiilli Eğitim Modelleri) adlı kitap yayınlandı; o dönemde kitap öncü bir yapıtı. Son 20 yılda ikidiilli dersler dikkatleri üzerine çekmeyi başardı, öyle ki, dünya genelinde konuya ilişkin araştırma kaynakları, şu an neredeyse takip edilemeyecek kadar arttı. Ayrıca 1998'den bu yana ikidillilik alanına özgü, *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* (İkidiilli Eğitim ve İkidiillilik) adlı bir dergi ve de örneğin Colin Baker'e ait, 2006'da dördüncü baskısı yayınlanan *Foundation of Bilingual Education and Bilingualism* (İkidiilli Eğitimin Temeli ve İkidiillilik) gibi yüksek tirajlı baş yapıtlar da var.

Bu artan ilgi elbette çok çeşitli nedenlere sahip: Bunlardan ilki küreselleşme, bir diğer ifadeyle uluslararasılaşma ve İngilizcenin uluslararası *lingua franca* (egemen iletişim dili) olarak üstlendiği roldür. İskandinav ülkeleri örneğinde olduğu gibi, birçok ülkede (yalnızca eski sömürgelerde değil) İngilizce ikinci dil rolünü üstlenmiştir. İkincisi, göçün çok büyük bir rol oynamasıdır. Göç nedeniyle, Avrupa'nın kentsel bölgelerinde, nüfusun önemli bir bölümünü oluşturan ve artık ikidiilli ders hakkını talep etmeye başlamış ve ileride daha da güçlü bir biçimde talep etmeye devam edecek olan yeni dillere sahip gruplar oluşmuştur. Üçüncüsü, Avrupa Birliği'nde işgücünün serbest hareketliliği de ayrıca artan bir rol oynamakta: örneğin şu an Almanlar, Danimarka'da –Türkiye vatandaşlarından sonra ve Polonya vatandaşlarından önce– ikinci büyük göçmen grubunu oluşturuyor.

Ancak bu yazının konusu genel anlamda göç ya da eğitim konuları değil. Buradaki amaç, kararlı biçimde, iki ya da çokdillilik ile bağlantılı olarak uygulanan dil tasarılarının betimlenmesidir. Yazıda, esasta Avrupa Okulları'nın anlayışlarına, ama kısa olarak da dilsel daldırma anlayışlarına (*Sprachimmersionskonzepte*) değineceğim.

Avrupa Okulları'nın dil anlayışı genelde örnek alınacak ve son derece başarılı bir anlayış olarak gösterilmektedir. Kabul etmek gerekir ki, bu anlayış, belki de okullarda uygulanan gelmiş geçmiş en pahalı dil anlayışıdır. Ancak bu, söz konusu anlayışların bazı öğelerinin diğer okullara aktarılamayacağı ve –öğretilecek dillerin sayıya daha az olması durumunda– düşük giderlerle hayata geçirilemeyeceği anlamına gelmez. Bu nedenle, değinilen bu dil anlayışını ele almak her yönüyle yararlıdır.

1953'ten bu yana, tercihen ulus-ötesi (*supra-national*) Avrupalı kurumlara coğrafi açıdan yakın yerlerde toplam 14 Avrupa

Okulu kurulmuştur. Bu okulların başlangıç ve hala birincil olmaya devam eden amaçları, yurtdışında görev yapan çalışanların çocuklarının anadilinde öğretim görmelerinin (aşağıda ilk dil D1 olarak belirtilecektir) sağlanması ve aynı zamanda, Avrupa bilinci temelinde eğitilmeleri ve Avrupa'da konuşulan en az iki dili, yabancı dil olarak öğrenmeleridir. Okul programında sunulan diller ve kültürler ilkece eşit değer ve düzeyde. Tüm öğrenciler eşit dil haklarına sahip ve onlar, ilk dildeki derslerden yabancı dildeki derslere geçişte aynı tarza dayanarak yönlendirilmekte. Ve kanımca söz konusu tasarımın gücü de bu aşamalı geçişte yatıyor.

Çocuklar okula başladıklarında, ilk dilleri (D1) ders için esas oluştururken, ikinci dildeki yeterlikleri (aşağıda D2 olarak belirtilecektir) dil dersi aracılığıyla geliştirilmekte. Yazı dili edinimi çocuğun ilk dilinde gerçekleşiyor. Dersin bir aracı olarak ilk dilin önemi, okul süresi boyunca azalmakta, ancak ilk dil hiç terk edilmemekte. Yabancı dil dersine geçiş aşamalı olarak gerçekleştirilmektedir: Bu geçiş, bilişsel ve dilsel beklentisi daha az ve çok sıkı bağlandırmış etkinliklerden (örneğin spor), bilişsel ve dilsel beklentisi yüksek ve bağlandırmaması indirgenmiş etkinliklere doğru hareket etmekte. Yönetmelik burada üç aşama göstermektedir: 1) İlk dil genel olarak dersin aracı olma işlevini yerine getirirken, birinci yabancı dil (D2) bir ders olarak devreye girmekte. 2) Yabancı dil, gerçek durumlarda, nitekim dilin belirleyici bir rol üstlenmediği ve dilsel olmayan bağlandırmaların anlamayı desteklediği derslerde (örneğin spor, resim ya da müzik), ders dili olarak kullanılmakta. 3) Yabancı dil, tarih, biyoloji ve coğrafya gibi dilsel ve bilişsel beklentisi yüksek derslerde, ders dili olarak kullanılmakta. Bunu takip eden yabancı diller (D3 ve belki de D4) aynı biçimde sürece dahil edilmektedir.

Diğer birçok daldırma programlarından farklı olarak (örneğin Kanada'daki uygulamalar), dilin hatasız dilbilgisel kullanımını ve sözlüksel doğruluğunu desteklemek için, yabancı diller tüm yönetmelik aracılığıyla öğretilmektedir. Daldırma yöntemine dayanan okullar, herşeyden önce dilin temel yönelim dersi (*Sachunterricht*) aracılığıyla edinilmesine güvenirken (bkz. Krashen'in Girdi Hipotezi 1981), Avrupa okulları ikili bir yol izlemekte: Yabancı dil, henüz ders dili olarak kullanılmadan önce, dil dersi olarak gerçekleşiyor. Ardından yüksek ölçekli dilsel doğrulukla bağlantılı iyi bir iletişim düzeyini olanaklı kılmak için, temel yönelim derslerindeki dil edinimi ile dil derslerinin birbirini tamamlaması ön görülüyor.

Böylece dil edinimi (gerek ilk dilde gerekse yabancı dil edinimi ile bağıntılı olarak) okul programında önemli bir yer ediyor: Okulun planı, ilkin öğrencilerin lise mezuniyetine kadar "önde gelen" Avrupa dillerinden (İngilizce, Fransızca ya da Almanca) birini öğrenmeleridir (D2). Ama örneğin Alman bölümünden bir çocuk Almanca'yı değil, İngilizce'yi ya da Fransızca'yı seçebilir, buna karşın örneğin Danimarkalı bir çocuk her üç dilden birini ikinci dil olarak (D2) serbestçe seçebilir. Bunun dışında öğrenciler, yedinci sınıftan başlayarak sunulan diller arasından üçüncü bir yabancı dili (D3) seçerek, bu dilde ders görmek zorunda. Ayrıca Antik Yunanca ve Latince de seçmeli ders olarak sunuluyor. Bitirme sınavlarında, ilk dilde (D1) ve birinci yabancı dilde (D2) sözlü ve yazılı sınavlar yapılıyor.

Çağdaş yabancı dil derslerini veren öğretmenlerin, ders verecekleri yabancı dillerin kendi ilk dilleri olması gerekiyor, bir diğer ifadeyle, *native speakers* olarak adlandırılan doğal konuşucu olmaları gerekiyor ve öğretmenler buna göre görevlendiriliyor. Özellikle birden çok dilin ders dili olarak kullanıldığı okullarda, öğretmenlerin yeterliğinin çok yüksek olması önemli. Ne yazık ki, diğer birçok ikidiilli dil programlarında durum öyle değil ve bu, öğretim görevlilerini öğrencilerin gözünde bir dilsel rol modeli olarak değersizleştiriyor (bkz. örneğin Almanya'daki okullarda İngilizce "ikidiilli ders" olarak adlandırılan uygulama). Özellikle doğal konuşucu olmadığı açıkça görülen bir öğretim görevlisi ile, anadili düzeyine yakın yeterliklere sahip, çokdilli bir kökeni olan bir öğrenci karşı karşıya geldiğinde, bu, ilişkinin doğrudan bozulmasına yol açabilir.

Avrupa Okulları'nın yabancı dil dersi ilkece diğer okul türlerinden ayrılmamaktadır. Ama bununla birlikte aynı okulda, bu dili ilk dil düzeyinde konuşan öğrenciler bulunuyor, öyle ki yaşıt olan *native speakers*, yani ilk dil konuşucularıyla gerçek iletişim olanakları her zaman için mevcut ve okul gezileri ya da ortak okullar aracılığıyla yaratılması gerekmemekte. Bu kuşkusuz motive edici bir etkiye sahip ve iletişimsel yeterlikleri desteklemekte. İlginç olan diğer bir ilke, yabancı dil derslerine katılan öğrenim gruplarının, temsil edilen tüm Avrupalı uluslardan oluşmasıdır. Böylece dilsel gettolaşmaya karşı önlem alınmış olmaktadır. Farklı dilsel ve kültürel kökene sahip öğrenciler arasındaki etkileşimi başlangıçtan itibaren desteklemek için, 3.-5. sınıflarda haftada bir kez, amacı dil öğretilmesi değil, tersine (seçilen D2'de) Avrupa kültürlerini ve kimliklerini tanıtmak olan *the European Hour* (Avrupa Saati) adlı bir ça-

laşma yapılıyor. Üst sınıflarda, daha fazla alan dersi, farklı uluslara ve dillere göre yapılanmış karma gruplarda gerçekleştiriliyor.

Özetle, dilsel öğretim bilgisi bakış açısından bu anlayışın çok iyi düşünülmüş olduğu söylenebilir. Herşeyden önce yabancı dillere kararlı ve aşamalı geçiş öngören bu anlayışın benzerini gerçekleştirmek isteyenleri özendirilmesi gerekir! Eleştiri olarak belirtilmesi gerekir ki, dillerin eşitliği ancak bir yere kadar mümkün: Yalnızca İngilizce, Fransızca ve Almanca D2 olarak seçilebilmektedir.

İlk olarak Avrupa Okulu mezun oranının çok başarılı görüldüğü belirtilmeli: 2007'de 22.000 öğrenci bu okullara kayıtlıydı. Bunlardan 1491'i lise sınavlarına katıldı ve %98'i *The European Baccalaureate* sınavını kazandı.

Son olarak, Avrupa Okulları dil anlayışının uygulamada diğer dil anlayışlarından daha işlevsel olup olmadığı sorulmalıdır?

Bildiğim kadarıyla Avrupa'da ikidiilli dil tasarılarının işlevselliği hakkında çok az araştırma mevcut, ki bu aslında çok şaşırtıcıdır. Beardsmore & Swain 1985'te yapılan bir araştırmada, Kanada'daki daldırma (*immersion*) programlarında, D2 olarak Fransızcanın eriştiği dil düzeyini Brüksel'deki Avrupa Okulları ile karşılaştırıyorlar.

"Standardised test results revealed that highly comparable scores were obtained by the European children after approximately 1.300 classroom contact hours with the language and Canadian immersion children after approximately 4.500 contact hours." (Beardsmore 1993: 147-48).*

Beardsmore bu sayıların, bir tasarımın diğerlerinden daha iyi olduğunun kanıtı olamayacağını altını çiziyor. Bu karşılaştırma, tersine, daha çok elmayla armutun birbiriyle karşılaştırılmasının ne kadar zor olduğunu göstermekte, çünkü Brüksel'deki çocukların okul dışında Fransızca bilgilerini geliştirmek için çok daha fazla fırsatları var. Öte yandan hedeflenen dilde, salt temel yönelim derslerindeki iletişime dayanan daldırma programlarının, dilbilgisel doğruluk söz konusu olduğunda beklentileri yerine getiremediğini yalnızca Beardsmore saptamamıştır. Görülen o ki, dil edinimi ve dil dersinden oluşan bir bileşim daha iyi bir çözüm teşkil ediyor.

* Almanca metinde İngilizce olarak yer almaktadır. "Büyük karşılaştırma düzeyine sahip standartlaştırılmış test sonuçları, Avrupalı çocukların yaklaşık olarak 1.300, daldırma uygulaması gören Kanadalı çocukların da yaklaşık 4.500 ders saati boyunca dil ile temas etmelerinin ardından ortaya çıktığını göstermiştir." (Beardsmore 1993: 147-48).

Almanca ve Türkçenin Erken Desteklenmesi: Kiel Modeli

Christian-Albrechts Üniversitesi - Kiel, İngilizce Bölümü Prof. Dr. Henning WODE

Kiel-Gaarden'de bulunan *Mosaik* çocuk yuvasında, son yıllarda, göç kökenli çocukların erken yaşta Almanca ve Türkçelerini desteklemek için çok başarılı bir model geliştirildi. Burada okur-yazarlık (*Literaltät*) uygulaması kapsamında, daldırma yöntemiyle çalışılıyor (*Immersion-IM-Daldırma*). Bu çocuk yuvasında, gerçek anlamda, çocukların ilkokula başladıklarında Almancalarını öyle bir düzeyde geliştirmeleri mümkün olmakta ki, Almanca konuşan çocuklarla karşılaştırılacak ölçüde ve ana dillerinin gelişimi engellenmeden, *realschule* ve liseyi de kapsayacak biçimde ileri okullara tavsiye edilmesi olanaklı. Bu çocuk yuvası modeli nasıl bir modeldir? Elde edilen sonuçlar ne kadar güvenilir? Bu uygulama çekince duyulmaksızın tavsiye edilebilir mi?

Olağandışı Durum

Birçok Batılı endüstri ülkelerinde olduğu gibi Almanya'da da, göç kökenli çocukların tüm destek uygulamalarına rağmen, çoğunluğunun okulda hala sorun yaşamaya eleştiriliyor. Bu olağandışı durum, Almanya'ya göçmenlerle birlikte –o zamanlar konuk işçi deniliyordu– anadili Almanca olmayan okul çağındaki çocukların geldiği 60'lı yıllardan beri biliniyordu. Bu utanç verici akım yıllar boyunca sürmüştür, ki eski Cumhurbaşkanı Horst Köhler, Noel konuşmasında haklı olarak bir "ayıp"tan söz etmiştir. Bu olgular birçok araştırmada tekrar tekrar belgelendi. Ne yazık ki son PISA araştırması da, tüm önleyici destek girişimlerine rağmen, okuldan mezuniyetsiz ayrılma oranlarının ortalamanın üzerinde olması nedeniyle, Almanya'da yaşayan göç kökenli çocukların diğer toplumsal çevrelerden gelen çocuklardan daha kötü mesleki fırsatlara sahip olduğunu doğrulamaya devam ediyor. Çelişkili olan ise ne bu olguların ne de bu olağandışı durumun nedenlerinin tartışmalı olmamasıdır: Belirleyici olan, göç kökenli çocukların yeterince Almanca bilmemesi ve bu kusurun nedeninin -biyolojik- eksiklik anlamında biyolojik bir nitelik taşımamasıdır. Nedeni, Almanya'da çocukların okulda nasıl eğitildiğiyle bağlantılıdır.

Bu yazı ile, Kiel Modeli'nin Türkçe konuşan çocuklara Almanca ve Türkçe öğretmedeki yüksek potansiyeline dikkatlerin çekilmesi istenmektedir. Ayrıca olabildiğince çok ebeveynin, öğretmenin ve de okulla ilgili politikacı ve lobicilerin kendi gözleri ve kulaklarıyla, uygulamanın verimliliği ve işleyiş biçimi hakkında düşünce sahibi olabilmeleri için, diğer kentlerde de geniş bir temelde denenmesine özendirme amaçlanmaktadır. Umut edilen şu ki, bu yazı, onların, göç kökenli çocukların, salt mağduriyetlerini açığa çıkarması değil, ay-

rıca sorunun nasıl çözülebileceğini kendilerinin gösterir ve talep eder konuma gelmelerini sağlasın.

Mosaik Çocuk Yuvası

Mosaik çocuk yuvası, göçmen oranının, özellikle Türk kökenli göçmenlerin yüksek olduğu, Kiel'in bir semti olan Kiel-Gaarden'de bulunuyor. O, geçmişte normal bir çocuk yuvasıydı. 2000'li yılların başında artık Almanca konuşan neredeyse hiçbir çocuk, bu çocuk yuvasına gitmiyordu. Bu nedenle Kiel belediyesi bu yuvayı, nitekim göç kökenli çocukları destekleyecek biçimde yeniden yapılandırmaya karar verdi ve okur-yazarlık uygulaması ile bağıntılı olarak daldırma yöntemini seçti. Okur-yazarlık uygulamasının ana düşüncesi, gelecekte okulda başarılı olunabilmesi için, çocukların başlangıçtan itibaren eğitime ve okula ilişkin olumlu bir anlayışı beraberinde getirmelerinin ve okulun ne olduğu ve okulda neler yapıldığı hakkında bir ön bilgi sahibi olmalarının belirleyici bir önem taşıdığıdır. Bu ön bilginin ana çekirdeği yazıdır, örneğin kitapların neye yaradığıdır; kitaplarda olayların yazıya dökülebileceği; okuyabilme ve yazabilmenin neden yararlı, hatta vazgeçilmez olduğudur; ve daha birçok şey. Yuvalarda çocuklarla Almanca ve Türkçe konuşulmakta; öyküler yalnızca Almanca okunmamakta; hatta bazı -Türk- babalar buraya gelerek çocuklara Türkçe kitaplar okumakta. Elde edilen başarı öyle etkileyiciydi ki, uygulama 2006'da göçmen oranının yüksek olduğu Kiel'deki başka çocuk yuvalarını da kapsayacak şekilde genişletildi. Bugün Kiel'de yaklaşık 1.000 çocuk okur-yazarlık uygulamasından yararlanabiliyor.

Çocuk yuvasını bitirdikten sonra Mosaik yuvası çocukları farklı ilkokullara başlıyor ve –dili Almanca olan– normal sınıflarda ders görüyor. Kendi özel gereksinimlerine uyumlandırılmış ilkokul dersleri görmüyorlar, tersine, eğer olanak varsa, günümüzde alışılmış DAZ (İkinci Dil Olarak Almanca) ek derslerine giriyorlar. Her ne kadar *Mosaik* yuvası çocuklarının Almanca ve de Türkçe açısından ilkokuldaki dilsel gelişimleri için ayrıntılı bir değerlendirme mevcut değilse de, ileri okullara ilişkin verilen tavsiyeler ilk işaretleri ve nitekim çok açık olan işaretleri vermekte. Bunlar, Reyhan Kuyumcu'nun Kiel bölgesinde, *Mosaik* yuvasının ilk çocuk grubundan 9 çocuk ile gerçekleştirdiği, formaliteye dayanmayan bir anketten edinildi. 9 çocuktan biri *hauptschule*, 4'ü *realschule* ve 4'ü de lise için tavsiye edilmiştir. Bu arada *realschule*ye tavsiye edilen çocuklardan bir tanesi öğretmenlerinin salık vermesi üzerine liseye geçmiştir. Görünüşe göre çocuklar, *Mosaik*

çocuk yuvasında buldukları süre boyunca o kadar Almanca öğrendiler ki, ilkokulda Alman öğrencilere göre düzenlenmiş normal derslere salt katılmış olmakla, Almancalarını, ileri okullara tavsiyeleri Alman dördüncü sınıf öğrencilerinin normal dağılımına denk düşecek ölçüde geliştirebilmişlerdir. Ve onlardan hiçbiri, aslında ortalamanın üzerinde bir oranda göçmen çocuğun ihraç edildiği okullara, nitekim *förderschulelere/sonderschulelere* düşmüşlerdir.

Çocuk sayısının azlığına rağmen Kiel modeli tavsiye edilebilir mi?

Yalnızca 9 çocuğu dayanak olarak Kiel modelinin aynısının gerçekleştirilmesi için tavsiye edilmesi zor olmakla birlikte, bu nicel temelin genişletilme olanağı var. Bu gerçekten de olanaklı, ancak diğer ülkelere bir göz atmak gerekir. Özellikle ABD, Kanada ve İskandinavya buna uygun. Kuzey Amerika'da bu tür ders biçimleri *Two-Way Immersion ya da Dual Immersion* (İkili Daldırma) adı altında tanınıyor. İlk olarak 1970'li yıllarda San Diego'da denendi; daha sonra yalnızca Kaliforniya'da değil, farklı yerlerde de birçok okul buna katıldı. Sonuçlar birbiriyle örtüşüyor. Bu ülkelerdeki deneyimler de göz önünde bulundurulduğunda, *Mosaik* çocuk yuvasını bitiren 9 çocuğun, dünya genelindeki binlerce çocuğa benzediğinden hareket edilebilir.

Her kim bunun benzerini Avrupa'ya/Almanya'ya aktarmak istiyorsa, bir diğer ifadeyle burada denemek istiyorsa, bazı şeylere dikkat etmesi gerekiyor, özellikle çocukların kullandığı dile, çocuğun ailesinde varolan kültürel ve dilsel özelliklere ya da gelinen kültürün özelliklerine ve IM'nin nasıl işlediğine.

Çocukların Baskın Dillerinin Rolü

Bir çocuğun baskın dilinin neredeyse herşeyi aşan önemi, özellikle bilişsel gelişim ve okuldaki başarı için, bu dilin toplumsallaşma sürecindeki rolünden tüer.

Çocuklar, dilleri, kendine yeten bir amaç olarak öğrenmezler, tersine diller onlar açısından aynı zamanda toplumsallaşmalarının bir aracı ve bu sürecin bir ürünüdür. Çocuk için dil, dünyayla tanıştığı ve kendi dünya anlayışını, kendi tasarımlarını ve kendi sosyo-kültürel bağlarını sağlamlaştırdığı belirleyici nitelikte bir taşıttır. Önemli olan iki şeyi iyi anlamaktır: Birincisi, çocuklar, yaş ilerledikçe, giderek dil olmadan öğrenilemeyen olgu ve düşünsel konularla karşılaşır. Çocuk yuvasının, okul öncesi kurumların ve okulun dünyası, çocukları, örneğin aile ortamında karşılaşmadıkları yeni görevlerle yüz yüze getirir. İkincisi, toplumsallaşmanın, özellikle çocukların bilişsel gelişiminin, daha güçlü olan dillerinin

gelişiminin sınırlandırılması ve hatta önlenmesi yoluyla engellenmemesi gündemdedir. Toplumsallaşmanın herşeyden önce çocuğun baskın dili üzerinden ilerlediği gözden kaçırılmamalıdır, çünkü en çok bu dil aracılığıyla iletişimde bulunmaktadır. Devre dışı kaldığında toplumsallaşma süreci sekteye uğrayabilir. Tekdilli çocuklarda bu sorun ortaya çıkmaz; çokdilli çocuklarda ise, baskın dilin çocuk yuvasının çalışma dili ya da okulda ders dili olmaması durumunda bu sorun ortaya çıkar.

Okul diline hakimiyetleri yaşa uygun düzeyde gelişmeyen çocuklar, baskın dillerinde ders gören çocuklarla doğrudan karşılaştırıldıklarında kaçınılmaz olarak geri kalırlar. Bu özellikle farklı dil konuşucularının bulunduğu sınıflarda açığa çıkar. Örneğin Alman-Türk sınıflarında yalnızca Almanca dersler verildiğinde ve bu dersler, Türk çocuklarının Almancaları, Almanca konuşan arkadaşları gibi yaşa uygun düzeyde olmadığı halde, salt tekdilli Almanca derslerde geçerli normlara yönelimli olduğunda açıkça görülür.

Bu tür durumlarda çocukların baskın dilinin okul dili olmamasına rağmen, ilkin desteklenmeye devam edilmesinin son derece yararlı olduğu görülmüştür. Anadili de olsa, ilkin daha güçlü olan dilin desteklenmesi devam ettiğinde, nitekim beklenenin aksine, belirli durumlarda zayıf olan dildeki, bir diğer ifadeyle ikinci dildeki öğrenme başarısı, uzun vadede daha büyük olmaktadır. Bu şekilde çocukların toplumsallaşması, bilişsel gelişim de dahil olmak üzere, yaşa uygun düzeyde gerçekleşebilir ve o, başka bir dilin edinilmesi için daha zengin bir zemin ve daha zengin önkoşullar sunabilir. Öte yandan bu, zayıf olan dil açısından, farklı bir ifadeyle yeni dil açısından öğrenim başarısını ve hızını arttırır ve toplam olarak diğer derslerde de, başarımda dikkate değer ölçüde bir iyileşmeyi sağlar.

Okur-yazarlık uygulaması: Okul ve eğitime açılan kapı

Bu bağlamda okur-yazarlık uygulaması sadece çok mantıklı olmakla kalmaz, ayrıca sözel ağırlıklı kültürlerde, bir diğer ifadeyle eğitime uzak ailelerde bu neredeyse vazgeçilmezdir. Bu durumun ne derece geçerli olduğu, 1970'lerin ortasından beri İskandinavya'da çok özenle yapılmış bir araştırmadan biliniyor.

İsveç ve Finlandiya arasında yıllar içerisinde bir gelenek gelişmiştir. Finlandiyalı işçi aileleri geçimlerini sağlamak amacıyla İsveç'e yerleşmekte. Tıpkı 1960'larda Almanya'da göçmen çocuklarına yapılan uygulamada olduğu gibi, çocukları İsveççe konuşulan okullara gönderilmekte ve İsveçlilerle birlikte İsveççe yapılan derslere

katılmakta.

Bu Finlandiyalı çocuklar, büyük bir bölümü gerek İsveççeyi gerekse de ders içeriklerini öğrenemediği için, eğitilmesi çok zor çocuklar olarak görülüyordu. Nedeni ise biyolojik anlamda bir öğrenme becerisi yetersizliği değil, tersine okulun ne olduğu ve okulda neler yapıldığına ilişkin gerekli bilişsel önkoşulların eksik olmasıydı. Bu 1976'da Unesco tarafından özenle planlanan ve çok çocuklu ailelerle yapılan bir araştırmanın sonucuydu. Finlandiya'da bir yıl ya da daha uzun bir süre okula gitmiş olan Finlandiyalı çocukların değil, tersine okul deneyimine sahip olmayan kardeşlerinin sorun yaşadığı görüldü. Saptanan şeydu: Okulun ne olduğunu ve kendisini nelerin beklediğini bilen bir kişi, yeni bir çevreye, yeni olan dile henüz yeterince hakim olamasa da, daha hızlı uyum sağlar. Ve tersi: Yeni dilin edinilmesi, öğrenen kişi içeriklerin ne ile ilgili olduğunu kavradığında, çok kolaylaşmakta ve hızlanmakta. Durum böyle olmadığında söz konusu kişi dilsel ve içeriksel açıdan öyle geride kalmaktadır

ki, bu gerilik genelde tüm okul süresi boyunca telafi edilememekte. Bu nedenle günümüzde geçerli olan, okula ilişkin bilginin ve olumlu bir yaklaşımın esasları ne kadar erken oluşturulabilirse, örneğin aile içerisinde, ama en geç çocuk yuvasında, sonraki okul başarısı da o denli iyi olur.

Immersion (Daldırma) Nedir?

IM, ikinci ve üçüncü dillerin öğrenilmesini sağlayan bir yöntemdir, ancak geleneksel yabancı dil derslerinde olduğu gibi, yeni dil, öğretim nesnesi olarak ele alınmaz, tersine o daha başlangıçtan itibaren, diğer alan derslerinde de uygulanan çalışma dilidir, bir diğer ifadeyle ders dilidir.

IM dil öğretimi açısından dünya genelinde açık ara en başarılı yöntemdir. Bununla birlikte bilimsel olarak öğretim odaklı geleneksel derslere kıyasla yeni dilin IM ile çok daha iyi öğrenildiğini; anadilinin bu süreçten olumsuz etkilenmediğini, tersine yararlandığını; daldırma uygulamasına dayanan ders içeriklerinin sürekli eksik kalmadığını,

tersine çoğunlukla normal derslerle karşılaştırıldığında daha iyi geliştiğini; ve erken yaşta yeni bir dil ediniminin çocukların bilişsel gelişimini tehlikeye sokmadığını, tersine uzun vadede desteklediğini kanıtlamıştır.

Lobiciliğe Gereksinim Var

Göç kökenli çocukların ne zaman ve neden eğitsel başarısızlıklarla karşı karşıya kaldıklarına ilişkin en önemli bilgi, Unesco araştırmasının yayınlandığı 1976 yılından bu yana mevcuttur. Araştırmanın bu alana özgü Almanca yayınlarda ya da eğitim politikalarındaki düşüncelerde hiçbir rol oynamadığı düşünülürse, neredeyse hiç dikkate alınmamıştır. Örneğin dil eksikleri olan çocuklara yönelik alışılmış destek programları bu bakış açısına göre tasarlanmamıştır. IM ve okur-yazarlık uygulaması gibi tasarımlar da, çokdilli çocuklarda baskın dilin rolüne ilişkin düşünceler ya da çocuk yuvalarının dilin erken yaşta öğretilmesindeki işlevleri de, devlet tarafından şu ana kadar

yapılan planlamalarda, derin alan bilgisine dayalı bir rol üstlenmemişlerdir. Demek ki bu durumun yakında değişeceğini düşünmek için hiç bir neden yok. Bu nedenle ailelerin seslerini yükseltmesi ve yeni kuşağın eskimiş yöntemlerle oyalanması yerine, çağdaş ve başarımları yüksek yöntemlerle eğitilmelerini sağlamaları gerekiyor. Bu elbette göç kökenli çocukları da kapsamalı. Dışarıdan bakanlar için, zaten Almanya'daki farklı Türk çıkar temsilcilerinin bunu neden çoktan yapmış olmadıklarını anlamak mümkün değil. Aslında bu, devletin eğitim sorumluluğu kapsamında, onun önde gelen görevleri arasındadır, bir diğer ifadeyle başarımları en yüksek yöntemleri saptamak ve tüm çocukların bunlardan yararlanmasını sağlamak devletin görevidir. Eğitim politikasındaki karar vericiler ve kamu okulları, sorunu gereğine uygun biçimde ele almadıkları için, örneğin bunu özel okullar ya da görevi üstlenecek temsilcilikler kapsamında yapmak neden mümkün olmasın?

Çeviri: Die Gaste

Sosyal Bilimlerin, Sanatın ve Kültürün Eğitim Sistemindeki Yeri

Yücel TUNA ATÖF Başkanı

Teknolojinin durmadan geliştiği bir dünyada insanlar birbirleriyle rahat ve hızlı bir şekilde iletişim sağlayabilmelerini eğitime borçludurlar. Toplumlar bunun için, bireylerine daha iyi bir hayat tarzı sağlamak için eğitim sistemlerini diğer ülkelerle karşılaştırarak, sürekli geliştirmek istemişlerdir.

İnsanlık tarihi üzerinde etkili olan faktörlerden en önemlisinin eğitim olduğu bilinmektedir. Her şeyin süratle gelişip, değişmekte olduğu bir dünyada hayat süren toplumların, kendi öz kültürlerini koruyabilmelerinde en önemli faktör yine eğitimidir.

"Bireyin kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenilen yönde davranış değiştirme süreci" olarak da tanımlayabileceğimiz eğitimin, toplumu derinden etkilemesi kaçınılmazdır. Bir toplumu böylesine derinden etkileyip, yönlendiren eğitim sisteminin nasıl bir yararcılığa ve işlevselliğe dayanması gerektiği, yaşamsal bir önem taşır.

17. yüzyıldan beri var olan pozitif bilimlerle, sosyal bilimlerin uzun soluklu mücadelesinde bu savaşı kazanan pozitif bilimler, kendisini topluma ideal olarak benimsetmiştir. Sanayileşme çabalarının pozitif bilimlerin etkisiyle gerçekleşmesi teknoloji patlamasına, bu bağlamda dünyaya yön verme ayrıcalığını da doğa bilimlerine verdi.

Pozitif bilimleri, kısa vadede çıkar ve yarar sağlaması, toplumsal bilimlerin bundan etkilenmesine, giderek doğa bilimlerinin amacını ve yöntemini benimsemesine yol açtı. Bugünün gelişmiş ülkeleri sanayileşme sürecinde, teknoloji, bilgiyi üreten elemanları yetiştirirken, toplum bilimlerine bağlı disiplinlere de aynı oranda önem verdi. Bu da eğitimli insan sayısının artması ile birlikte siyasal toplumsal bilinç, çevresel duyarlılık, sanatsal estetik, hoşgörü ve demokrasi kültürü gelişmiş bireylere sahip olması sonucunu doğurdu.

Türkiye'de bu olgu tamamen farklı bir yönde gelişti. İnsanımızın biraz da genetik özellikleri nedeniyle, kısa dö-

Üniversite eğitimi toplumsal algıda meslek edinmede ve sınıf atlamada bir araç olarak algılandığından sanatı, kültürü ve sosyal bilimlere yüklenmek istenen farklı misyonlar, araçsallaşmaya ve güvenilirliğinin zedelenmesine yol açtı.

nemde sonuç alma, çıkarıcılık bilim anlayışının tamamen pozitif bilimlerden ibaret olarak algılanmasına ortam hazırladı.

Bu anlayış Türkiye'de eğitim sisteminin kurulmasında, üniversitelerin örgütlenişinde, meslek seçiminde sayısal kökenli disiplinlerin her zaman daha fazla rağbet görmesine neden oldu. Sonuç olarak bu anlayışta eğitim yapan kurumlardan yetişen elit beyinler; kendi alanlarında uzmanlaşırken, toplumsal olayları algılamada ve doğru tespitler geliştirmede yetersiz kalmışlardır. Edindikleri mühendislik mantığı ve pozitivist geleneği temel alanlar; toplum bilimlerin mantığını kavramakta geciktiler.

Bu elit tabakanın daha sonra toplumu dönüştürme misyonunu kendinde görmesi ve bu yöndeki çabaları toplumun kendisi tarafından kabul görmedi. Bu kabul görmeyiş aydınlarda, topluma karşı belli bir kırgınlığa ve yabancılaşmaya neden oldu. Toplumu dönüştürmeye yönelik çabaların başarısızlığı, toplum bilimlerin gerektirdiği birikimin eksikliğini kanıtladı.

Türkiye'de üniversitelerin meslek öğreten kurumlar olarak, bilimin de toplumun ve devletin somut yararı doğrultusunda bir bilgi üretim etkinliği olarak algılandığı bir

olgudur. Bu yüzden hala doktor olmak, mühendis olmak toplumda statü ve saygınlık sağladıkları, somut yarar sundukları için önemlidir.

Başka bir açıdan üniversite eğitimi toplumsal algıda meslek edinmede ve sınıf atlamada bir araç olarak algılandığından sanatı, kültürü ve sosyal bilimlere yüklenmek istenen farklı misyonlar, araçsallaşmaya ve güvenilirliğinin zedelenmesine yol açtı.

Hem sanayileşme sürecinde yetişmiş eleman ihtiyacını karşılamak, hem de teknolojiyi geliştirecek bilgiyi üretme talebi toplum bilimlere bağlı disiplinleri ikinci plana itti. Bütün bunlar eğitim sisteminin her aşamasında sanat ve kültür dersleri ile sosyal bilimlerin üvey evlat ilgisi görmesine, bunun sonucunda da öğrencilerin tek kanatlı yetiştirilmesine neden oldu.

Bilimin bir bütün olduğu gerçeğini gözden kaçırarak bu anlayış, aynı zamanda felsefe ve mantık öğrenmeden matematiği anlamamanın olanaksız olduğunu göz ardı etmektedir. Sosyoloji, psikoloji bilmeden iyi bir hukukçu, iyi bir diplomat, politikacı olunamayacağı da ortadadır.

Türkiye'de üniversitelerden "teknisyen" yetişmekte, ama "aydın" yetişmemektedir. Öte yandan bütün bunlar toplumun üniversiteye yüklediği işlevden de bağımsız değildir. Toplumsal algıda "eğitim" sınıf atlama aracı görülmüş, diploma üzerinden kariyer edinmeyi sağlayan bir süreç olduğu düşünülmüştür.

Özellikle öğrencilerin kariyer tercihinde tıp ve mühendislik fakültelerinin ilk sıralarda yer almasında bu bakış etkili olmuştur.

Kendi alanında donanıma sahip olan bu diplomalı birey, toplum içinde siyasal ve kültürel birikiminin yetersizliği nedeniyle ayrıt edici bir bakış ve duruş sergileyememektedir.

Dersi Anlamak, Kullanılan Ders Dilini Anlamaktır!

Heidelberg Eğitim Bilimleri Üniversitesi / Hei-MaT Direktörü Prof. Dr. Havva ENGIN

"Fachsprache ist, wenn ich etwas kompliziert ausdrücke, was eigentlich ganz klar ist." (Schüler, 14 Jahre) in: Chlosta / Schäfer (2010:285)
"Derste kullanılan bilimsel dil, temelinde anlaması kolay bir şeyin, karmaşık olarak ifade edilmesidir." (Öğrenci, 14 yaşında) [Chlosta/Schäfer (2010:285)]

Durum Tespiti Giriş

Son yıllarda yapılan uluslararası araştırmalar, Alman öğrencilerinin okuma seviyesinin düşük olduğunu gösteriyor. Özellikle göçmen kökenli öğrenciler arasında okuma seviyesi hayli düşük olmakla birlikte, bu gruptaki öğrencilerin yarısından fazlası temel okuma seviyesini geçemiyorlar ve okulu ya en düşük diplomayla veya diplomasız terk ediyorlar...

Almanya gibi bilgi toplumu olan ülkeler için bu sonuç vahimdir. Dolayısıyla gerek eğitim politikacıları, gerekse kamuoyu tarafından uzun yıllardan beri tartışılmaktadır.

Bu sonuçlardan yola çıkarak eğitim bilimciler ders dilinin öğrenim sürecindeki önemine işaret etmektedir. Onlara göre, öğrencilerin başarısızlıklarının temelinde, özellikle orta dereceli okullardaki derslerin bilimsel dilleri (*Fachsprache*) ve terminolojilerinin yeterince kullanılmaması yatmaktadır.

Buradan yola çıkarak, sadece Almanca dersinin değil, bütün derslerin, materyallerinin ve bilimsel dillerinin öğrencilerin anlayabileceği şekilde hazırlanması gerekliliğinden söz edilmektedir.

Geçmişte fen derslerinin kitapları hakkında yapılan araştırmalar, önemli ipuçları verdi. Örneğin, ortaokul düzeyindeki bir matematik ders kitabında ortalama 500 yeni bilimsel terim kullanılmaktadır. Keza, kimya ve fizik kitaplarındaki temel alanı içeren bilimsel terimlerin sayısı 1500-2500 arasındadır. Buna göre, öğrenciler ders başına 9 yeni terimle karşılaşmakta ve bunları anlamak durumundadır (Graf 1989; Petersen/Schymanski 1980; Bremer/Clemens 1980).

Fen derslerinde bilgi ve bilimsel terim kullanma yoğunluğu, öğrencilerin sadece terminolojileri değil, bütün cümleleri anlamada zorluk çektiğini ortaya koymuştur ki, bunun sonucunda –öğrencilerin– ders konusu ve o zamana kadar öğrendikleri bilgiler arasında bağ kuramadığı ve bunun akabinde dersten kopmasını beraberinde getirdiği sonucunu doğurmuştur (Junk-Deppenmeier/Schäfer (2010:73).

Konuyla ilgili öğretmenleri içeren anket sonuçları (Tajmel 2010:174), onların konuya duyarlı olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin % 98'i, her dersin, dil boyutunun da gözönünde bulundurularak işlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Bu bilgiyi pratikte neden uygula(ya)madıkları sorusuna, %80'i öğretmenlik eğitimi sürecinde, konuyla ilgili, hiçbir ders almadıkları cevabını vermiştir (Tajmel (2010:174).

Ders Pratiğine Yönelik Öneriler

Öğrencilerin değişik dersler çerçevesinde kullanılan bilimsel terimleri yerli yerinde kullanabilmesi için, öğretmenler ders materyallerini, gerek metin bazında, gerekse dil bazında detaylı bir şekilde incelemeli ve öğrencilerin karşılaşabileceği zorlukları önceden tespit etmelidir.

Metin çalışmaları çerçevesinde, cümlelerin, öğrenciler tarafından anlaşılabilir şekilde yeniden formüle edilmesi, bilimsel terimlerin bir listede toplanması ve günlük hayattaki anlamlarının bulunması, paralel bir metin oluşturulması veya anlatılanların bir çizimle anlaşılır hale gelmesi metodları uygulanmalıdır.

Dil bazında metinlerin Almanca dil kurallarından kaynaklanan zorlukları ele alınmalıdır. Bunların başında "*Mehrfachkomposita*" olarak adlandırılan, birçok öznenin bir araya gelerek oluşturduğu yeni kelimeler bulunmaktadır. Örneğin "*Donauschiffahrtskapitänsmütze*" kelimesi beş (!) öznenin, "*Rohstoffendlagerstättenübersicht*" altı (!) öznenin oluşmaktadır...

Bunun yanında, bilimsel metinlerde, birçok anlam taşıyan fiiller fazlasıyla kullanılmaktadır ve hangi çerçevede kullanılıyorsa, anlam değiştirmektedir. Bu –özellikle ikidilli öğrenciler tarafından– öğrenmesi zor süreç için kısa bir örnek:

Almancada "**ziehen**" fiili genel anlamda "**çekmek**" anlamına gelir. Ama kullanıldığı branşa ve duruma göre tamamıyla anlam değiştirebilir.

• *Geometri: "Ziehe eine Linie von A nach B!"* ("A noktasından B noktasına bir çizgi çiz", yani birleştirir!)

• *Spor: "Ziehe den Mattenwagen aus dem Geräteraum!"* (Alet odasından, yaylı yatak arabasını dışarıya çıkar!)

• *Biyoloji: "Eine Schleimhaut überzieht den Körper des Spiegelkarpfens."* (Sazan balığının gövdesini bir mukoza kaplar.)

• *Zanaat/El becerileri dersi: "Der Tischler überzieht den Holztisch mit einer Schutzlasur."* (Marangoz tahta masanın üzerine bir koruma cilası çekiyor.)

• *Matematik: "Ziehe zwölf von hundert ab!"* (Yüzden onikiyi çıkar!)

• *Oyun/Boş zamanları değerlendirme dersi: "Ziehe eine Spielkarte aus dem Quartett!"* (Oyun kartları içinden bir kart çek!)

Öğretmenin metodik olarak görevi, öğrencilerle birlikte, metinlerde kullanılan fiillerin hangi anlamda kullanıldığını açıklığa kavuşturmak ve ikinci bir aşamada, bu fiilin

daha hangi anlamlarda kullanıldığını saptamaktır.

Özetleyecek olursak, değişik ana dilleri konuşan öğrencilerden oluşan sınıflarda, özellikle fen öğretmenleri derslerinde metinlerin dil boyutunu her zaman göz önünde bulundurmakla yükümlüdür. Aksi takdirde, öğrencilerin notları, konuları anlayamadıklarından dolayı, yani zekadan kaynaklanan nedenlerden değil de, derste kullanılan dili ve terimlerin manalarını tam anlamıyla bilemedikleri için zayıf olacaktır. Bu da öğrencilerin düzeyi daha düşük okullara gitmeleri ve en kötü durumda, eğitimlerini diplomasız bitirecekleri anlamına gelmektedir.

Önümüzdeki süreç içerisinde, kendisi göçmen kökenli ve ikidilli olan genç öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Zira onlar, kendi eğitim süreçlerinden dolayı, ikidilli yetişen öğrencilerin çektiği zorluklardan haberdardır ve bunu bilmektedir.

Görevlerin başında, derslerde kullanılabilecek, uygun ders materyalinin oluşturulması ve öğretmenlerin bu yönde eğitilmesi ve yönlendirilmesi, öncelik arz etmektedir. Bu girişimler, hem didaktik-metodik hem de eğitim politikaları boyutunda paralel olarak yürütülmelidir.

Ancak bu sağlanabilirse, Alman eğitim sisteminde var olan fırsat eşitsizliği bir nebze olsun, azalır...

Kaynakça:

- Chlosta, Christoph; Schäfer, Andrea (2010): Deutsch als Zweitsprache im Fachunterricht. In: Ahrenholz, Bernt; Oomen-Welke, Ingelore (Hrsg.): Deutsch als Zweitsprache. Hohengehren: Schneider Verlag, S. 280-297.
- Engin, Havva (2007): Jeder Unterricht ist auch Sprachunterricht – Fachtexte lesen in der Sekundarstufe I. In: Lernchancen, H. 10/59, S. 4-9.
- Engin, Havva (2007): "Maische? Was ist das denn?" Lesekompetenz fördern – Textaufgaben besser Verstehen. In: "Mathematik 5-10". Heft 1, S. 26-27.
- Engin, Havva (2008): Man spricht (nicht nur) deutsch. Die sprachliche Sozialisation von Schülern mit Migrationshintergrund in Deutschland. In: Lernchancen, Heft 66, S. 8-11.
- Engin, Havva (2008): Migrantensprachen in den Fachunterricht. In: Lernchancen, Heft 66, S. 13-15.
- Engin, Havva (2008): Language Awareness. Beispiele und Materialien für den interkulturellen Sprachunterricht. In: Lernchancen, Heft 66, S. 22-26.
- Junk-Deppenmeier, Alexandra; Schäfer, Joachim (2010): Lesekompetenz als Voraussetzung für das Lernen im Fachunterricht. In: Ahrenholz, Bernt (Hrsg.): Fachunterricht und Deutsch als Zweitsprache. Tübingen: Narr Verlag, S. 69-86.
- Lörcher, Gustav Adolf (2000): Mathe mit Migrantenkinder. Skript PH Freiburg.
- Tajmel, Tanja (2010): DaZ-Förderung im naturwissenschaftlichen Fachunterricht. In: Ahrenholz, Bernt (Hrsg.): Fachunterricht und Deutsch als Zweitsprache. Tübingen: Narr Verlag, S. 167-184.

Değişik ana dilleri konuşan öğrencilerden oluşan sınıflarda, özellikle fen öğretmenleri derslerinde metinlerin dil boyutunu her zaman göz önünde bulundurmakla yükümlüdür. Aksi takdirde, öğrencilerin notları; konuları anlayamadıklarından dolayı, yani zekadan kaynaklanan nedenlerden değil de, derste kullanılan dili ve terimlerin manalarını tam anlamıyla bilemedikleri için zayıf olacaktır. Bu da öğrencilerin düzeyi daha düşük okullara gitmeleri ve en kötü durumda, eğitimlerini diplomasız bitirecekleri anlamına gelmektedir.

Yalnız Değilsin Arkadaş, "Dil"e Gel..!

Ozan DAĞHAN

"Mrb" (Merhaba), "slm" (Selam), "nsl" (Nasılsın?), "kib" (Kendine iyi bak!) vb. gibi 160 karakterle sınırlandırılmış SMS'lerle başlayan, günümüzün dahiyane "buluş"u Twitter vb. ile süregiden ve artık kullanıcıların ve takipçilerin nerede, ne iş ile "meşgul" olduklarını "an ve an paylaştıkları" bir dönemde "algı"-dan, "düşünce"den, "kavram"lardan söz etmek, aynı zamanda toplumsal, eğitsel, siyasal ve kültürel sorunlara ve çözüme ilişkin "kavrayış"ı ele almak pek de yanlış olmayacaktır.

Amaç, uzun uzun "sözcükler" üzerinde derin entelektüel bilgi aracıyla "hayali bilgelik" sergilemek olmadığından, biz konunun Türkiyeli göçmenlerin Almanya'daki yaşam serüvenleri boyunca, onların somut yaşam koşullarından türemiş sorunlarının çözümüne ilişkin "düşünce"lerin, diğer bir ifadeyle süreç içinde ortaya çıkan, biçimlenen, değişen ve yok olan "Yabancılar Politikası"nın kavranış biçimi üzerinde duracağız.

"Yabancılar Politikası" adı altında türeyen ve sorunların çözümü kapsamında şekillenen "düşünce"nin hem teorik hem

ürünüdür. Düşünce ise, özel biçimde organize olmuş madde olarak beynin en yüksek ürünü, objektif dünyanın kavramlar, teoriler, vb. halinde yansıtıldığı aktif süreç. (bkz. Korkmaz, 2011).

Almanya'nın gelişmiş üretim ilişkilerine sahip bir ülke olduğu, toplumsal ve diğer tüm unsurların da bu üretim ilişkileri sürecinde ve sürecine göre geliştiği bilinmektedir. "... her uygarlık, belli iktisadi yapının biçimlendiği bir değerler sistemidir." (Tanilli, 2010). Üretim ilişkilerinin niteliği, hem ülke içinde hem de uluslararası ölçekte ekonomik, toplumsal ve siyasal gücünün ve etkisinin de özelliğini belirlemektedir. Almanya'nın II. Dünya Savaşı'ndan sonra yeniden var edilme sürecinde etkin rol oynayan Türkiyeli göçmenlere bakış açısının, üretimde kullanılacak "ucuz işgücü" gerçeği hemen herkes tarafından kabul edilir bir durumdur. Türkiyeli göçmenlerin üretim sürecindeki yeri ve rolü, onların Alman toplum yapısı içinde varoluşunu ya da yok oluşunu, diğer bir ifadeyle üretim sürecinin sınıflandırdığı katman esasına göre belirlenmiş olup emek gücü özelliğiyle varolmuş, toplumsal ilişkiler içinde ise yok sayılmıştır.

Asıl soru ise, bu durum karşısında yapılması gerekenin ne olduğudur. Olaylar ve olgular karşısında farkında olmak, öne sürülen düşüncenin doğru olup olmadığını sorgulanmasını sağlayacağı gibi, bilinçli bir "tavır"ın da gelişmesini mümkün kılar. Kısa vadeli çıkarlar ve uzun vadeli hayaller için "iyi niyet"li görünmek, yaşananlara kayıtsız kalmak sorunu yok saymakla eşdeğerdir. Bugün bilinçli olarak çözümsüzlükle örülmüş düşüncenin etrafında toplanmış tüm unsurların eksik bilgi ya da deneyimden kaynaklandığı düşünülebilir.

de pratik yönden çöktüğü, bir geçerliliğinin kalmadığı ve köhneliği gözlemlenebilir bir gerçektir. Fakat gerçek bilimsellikten yoksun, salt pratik amaçlı ve mekanik çalışma içgüdüleri içinde hareket etme olgusu varlığını sürdürdüğünden, bu konuları ele almak zorunda olduğumuz ve tartışılması gereken ivedi konulardan biri olduğu da diğer bir gerçektir. O nedenle göçmenlik olgusunun yarattığı sorunların nihai çözümünü için uğraş ediliyor, aynı zamanda bu tür steril düşünce ve kavrayış biçimleri ile de mücadele edilmesi zorunludur.

Konunun özü gereği bu "sözcüklerin" açılımlarıyla başlayalım.

Algı, objektif dünyanın duyu organları üzerindeki etkisiyle, bir objenin bilinçte beliren yansıması, görme, işitme, dokunma biçimindeki duyumlar algı unsurlarıdır. Kavram, olguların ve süreçlerin özünün bilinmesini, onların asli görünümünün ve özelliklerinin (attributes) genelleştirilmesini mümkün kılan, dünyanın zihinde yansımaları formlarından biri. Kavram, aşağı bir dereceden yüksek bir dereceye yükselen, tarihsel olarak gelişme halindeki bilginin bir

"... insanların üretim faaliyetlerinde kullandıkları maddesel araçlar ve teknik, bu üretim faaliyetinin doğurduğu ilişkiler, giderek bütün bunları kapsayan üretim biçimi, uygarlıkların tanımında önemli rol oynuyor. İnsanın belli bir toplum içindeki varlığı, bilincini etkileyen ve mülkiyet kavramı, bireylerin ya da grupların toplum içindeki görevler bakımından farklılaşmasını, başka bir deyişle 'sosyal sınıfları' yaratan da bunlar aslında..." (Tanilli, 2010).

Bilindiği üzere, görülen Türkiyeli göçmenlerin eğitimden kültüre, ekonomiden politikaya kadar her şeyin, ekonomik esasa dayalı ve ekonomik esas belirleyen üretim ilişkilerine göre üretilen yabancılar politikasına ve onun içerdiği siyasal uygulamalara göre yaşam biçimlerinin geliştiğidir. Burada hemen belirtelim, ekonomik esas belirleyici unsurdur, fakat unutulmaması gereken tüm verilerin ve gelişmelerin bir bütün olarak içte ve dışta birbirleri ile ilişkili olduğu, birbirlerini etkilediği ve değiştirdiği, aynı zamanda tüm etmenlerin oluşum, gelişim ve yok oluş "süreç"inin göz önünde bulundurulmasıdır.

Almanya'nın "göç ülkesi" olduğunu açıklamasının ardından "entegrasyon" kavramı altında Türkiyeli göçmenler tartışılmaya başlandı. Angela Merkel, "Entegrasyon, bir ülkenin yaşam tarzına dahil olmaktır. Alman vatandaşlığı taşıyanlar, istisnasız bu ülkenin vatandaşlarıdır. Sadakat, Alman devletine aittir." şeklinde konuyla ilgili görüşünü bildirirken, dönemin İçişleri Bakanı Otto Schily (SPD) "En iyi entegrasyon asimilasyondur!" dedi. CDU ise "...devlet, hiçbir zaman bugünkü kadar entegrasyona yatırım yapmamıştır" açıklamasında bulundu.

Çok geçmeden "Multi-Kulti" keşfedildi ve her şeyin önüne bir "multi" eklenerek tartışılmaya başlandı. Çokkültürlülük, çokdillilik, çokdilli eğitim, sanat, edebiyat vb. gibi kavramlarla Alman toplum yapısının değişime uğradığını ve "çok"un Alman toplumuna "katkı" sağlayacağı su katılmamış pragmatik bir anlayışla övüle övüle yabancılar politikası olarak topluma benimsetmeye çalışıldı. Fakat "multi-kulti"nin ömrü uzun olmadı. 16 Ekim 2010 tarihinde CDU/CSU Gençlik Örgütü'nün toplantısında Angela Merkel "çokkültürlü" yaklaşımın başarısız olduğunu söyledi. Aynı toplantıda konuşan Bavyera Başbakanı H. Seehofer "çokkültürlülüğün" öldüğünü ve CDU/CSU'nun yeni anlayışının "deutsche Leitkultur" (Yönetici Kültür) olduğunu ilan etti.

"Hıristiyan-Yahudi geleneğinin ve tarihi birikimlerinin, Almanya'da toplumun birliğinin esasını ve öncü kültürünü oluşturduğu" saptamasından yola çıkan "deutsche Leitkultur" anlayışı, uzun yıllar sözü edilmeden varlığını sürdüren bir "entegrasyon" anlayışı olarak kalmıştı. İlk kez 1998 yılında Zeit gazetesinin sahibi Theo Sommer tarafından ortaya atılan "deutsche Leitkultur", 25 Ekim 2000'de, dönemin CDU grup başkanı olan Friedrich Merz tarafından dile getirilmiş, ancak büyük tepkiler üzerine "unutturulmuş"tu. (Die Gaste, 2010).

Pek çok durumda yeni söylemlerle, yeni uygulamalarla, yeni çözümlerle ortaya çıkan bu "düşünce"lerin özü değişmemiştir. Topluma "yeni"ymiş gibi sunulan bu düşünceler, eski uygulamaları şiddetle reddetmiş ve "eskiyi" karşı bir görüş olarak göstermeye çalışmıştır. Öyle ki, konu CDU/CSU (Hıristiyan Demokratlar) gibi "muhafazakar" bir parti olunca "yeni"ye göre söylem ya da düşünce üretmek, uzlaşmazı uzlaştır kılmak gibi, diğer bir ifadeyle kendi siyasi çıkar ve çıkar ilişkileri noktasından hareketle "yabancılar politikasını" konjonktürel olarak uyumlandırmasının/dönüştürmesinin bir ifadesidir. Eski Cumhurbaşkanı Christian Wulff'un 3 Ekim 2010'da Almanya'nın Birleşme Günü'nde yaptığı konuşmada geçen ifadeler bu çelişkiyi net olarak ortaya koymaktadır:

"Öncelikle açık ve net bir tutumumuz olmalıdır: Bağlılığı yalnızca pasaport, aile tarihi ya da din ile sınırlandırmayan bir Almanya anlayışı. Hıristiyanlık kuşkusuz Almanya'nın bir parçası. Yahudilik kuşkusuz Almanya'nın bir parçası. Bu, bizim Hıristiyan-Yahudi tarihimiz. Fakat İslam da artık Almanya'nın bir parçası..." (Die Gaste, 2010).

Geçen 50 yıl içinde genel olarak yabancılar, özel olarak Türkiyeli göçmenlere yönelik geliştirilen düşüncelerin dolayısıyla yabancılar politikasının tarih içinde somut olarak işe yaramazlığı kanıtlanmış olmasına rağmen halen varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Biçimsel olarak değişime uğrayan bu anlayış, Türkiye'nin eski cumhurbaşkanlarından Süleyman Demirel'in sözüyle, "dün dündür, bugün bugündür" mantığının başka bir sürümüdür Almanya'daki bu durum. Her yeni bir düşüncenin türetilme aşamasından sonra toplumdaki yansımaları ölçmek, diğer bir ifadeyle toplumu "denek" olarak kullanmaya kalkışmak, toplumun gerçeklerin farkına vardığında vereceği cevabın şiddetini artırmakla birlikte, her "denek" in kuşaklar üzerindeki etkisi ve daha ötesi kuşakların yok olmasına göz yummakla eşdeğer olduğunu söylemek zorundayız. İster "entegrasyon", isterse "multi-kulti", gerekse "deutsche Leitkultur", Alman egemen anlayışın ve dolayısıyla "Yabancılar Politikası"nın özü açıktır: "...artık sorunların ne olduğunun, nereden kaynaklandığının hiçbir önemi kalmamıştır. Tek bir sorun vardır: Göçmen işçilerin geri gönderilmesi." (Onay, 2008).

Asıl soru ise, bu durum karşısında yapılması gerekenin ne olduğudur. Olaylar ve olgular karşısında farkında olmak, öne sürülen düşüncenin doğru olup olmadığını sorgulanmasını sağlayacağı gibi, bilinçli bir "tavır"ın da gelişmesini mümkün kılar. Kısa vadeli çıkarlar ve uzun vadeli hayaller için "iyi niyet"li görünmek, yaşananlara kayıtsız kalmak sorunu yok saymakla eşdeğerdir. Bugün bilinçli olarak çözümsüzlükle örülmüş düşüncenin etrafında toplanmış tüm unsurların eksik bilgi ya da deneyimden kaynaklandığı düşünülebilir. Fakat bu durum, her ne koşulda olursa olsun yapılanın doğru olduğu anlamına gelmediği gibi, topyekun teslim olunduğunu gösterir. Sonuç olarak, tüm bunlardan ortaya şu soru çıkar: Türkiyeli göçmenlerin gerçek dostları/temsilcileri kimlerdir? Sorunun cevabını verecek olan yine Türkiyeli göçmenlerdir.

Kaynakça:
- Die Gaste (2010). "Multikulti ist Tot", Sayı 14, Kasım-Aralık 2010.
- Korkmaz, Mehmet (2011). "Entegrasyonun Fiziksel Formülü", Die Gaste, Sayı 16, Mart-Nisan 2011.
- Onay, Ahmet (2008). "Asimilasyon, Entegrasyon, Eğitim ve Din", Die Gaste, Sayı 1, Mayıs 2008.
- Tanilli, Server, (2010). Uygarlık Tarihi, İstanbul, Cumhuriyet Kitapları.

Entegrasyon Noktasındaki NİYETİNİZ Ne?

Hıdır KARUL

Entegrasyon tartışmalarının gidişatı önümüzdeki dönem "entegrasyon" sözcüğünün yılın en kötü sözcüğü olarak deklere edileceğini göstermektedir. Geline aşamada entegrasyon sözcüğü göçmen kökenli olarak adlandırılan insanların çoğu tarafından bir hakaret olarak algılanmaktadır. Sözcük basında her gün yerini bulmaktadır. Sadece 2007¹ yılına ait Ulusal Uyum Planı'nda sözcük 1219² kez kullanılmıştır, fakat sözcüğün kesin tanımlanması ve sözcükten ne anlaşılması gerektiği dile getirilmemiştir.

Her politik akım ve bilimsel araştırma, niyetleri çerçevesinde sözcüğü tanımlamaya çalışıyor. Yapılan tanımlamaya göre entegrasyon konseptleri oluşturuluyor ve yeni tedbirler öneriliyor. Çoğu zaman, "kurbanların" ("entegre" olması gerekenler) bu yeni konseptlerden dahi haberleri yoktur. Kapalı kapılar arkasında onlar adına ve onlar için kararlar alınır, onlar sadece kobaylar olarak bu sürece katılırlar.

Kimlerin Entegrasyonu Söz Konusu?

Ülkenin "yeniden inşası" için ve daha sonra tekrar geri gidecekleri umularak 1955'ten 1968³ yılına kadar İtalya, İspanya, Yunanistan, Türkiye, Fas, Portekiz ve Yugoslavya'dan sözde misafir işçiler Almanya'ya getirildiler. "Misafir işçiler" burada kaldılar ve böylece Almanya bir göç ülkesi oldu. Bu durum hükümet tarafından da resmi olarak 1998 yılında açıklandı. Bunun akabinde, 2000 yılında vatandaşlık yasası reforme edildi. Alman kökenlilik prensibinin (*Abstammungsprinzip*) zamanı artık geçmişti ve yerine şartlı (bakınız: *Optionsmodell* §29 StAG) Almanya'da doğma ilkesi (*Geburtsortsprinzip*) getirildi. Bununla Alman olmayan göçmenlerin ve onların çocuklarının Alman vatandaşlığına geçileceği bekleniliyordu. Ki kısmi bir başarı da elde edildi, fakat halen Almanya'da Alman vatandaşı olmayan yaklaşık 7.186.000 insan yaşıyor.⁴ Bu da toplam nüfusun yaklaşık %8,8'ni oluşturmaktadır. "Yeni Almanlar"la birlikte

¹ Nationale Integrationsplan vom Jahr 2007, Herausgeber: Presse- und Informationsamt der Bundesregierung

² Bkz. DOSSIER Der Nationale Integrationsplan auf dem Prüfstand, Andreas Hieronymus: http://www.migration-boell.de/web/integration/47_1328.asp (stand: 18.12.2011)

³ http://www.bpb.de/methodik/PGLVIR,0,Chronik_Migrationsgeschichte_und_In_tegrationspolitik_in_Deutschland.html (stand: 12.12.2011)

⁴ http://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Publikationen/Broschueren/bundesamt-inzahlen-2010.pdf?__blob=publicationFile (stand: 12.12.2011)

⁵ http://www.destatis.de/jetspeed/portal/cms/Sites/destatis/Internet/DE/Presse/pm/2010/07/PD10_248_122,templatelid=renderPrint.psm1 (stand: 12.12.2011)

Bana göre üçüncü yaklaşımın birlikte yaşama noktasında daha gerçekçi durmaktadır. Toplumun bütününe sürece katma yaklaşımı hem demokratik bir yaklaşım, hem de birarada eşit bir şekilde yaşama noktasında temel görev görmektedir. Bence bu anlayış toplumda daha yoğun bir şekilde tartışılmalı ve büyük kentlerde model uygulamalara gidilmelidir.

sözde göçmen kökenli insanların nüfusu yaklaşık 16 milyondur (toplam nüfusun %19,6).⁵ Büyük kentlerde bu realite daha iyi görülmektedir. Kent merkezlerinde yaşayan "göçmen kökenli" nüfusun oranı %30-40 civarındadır⁶ ve önümüzdeki yıllarda her okula giden iki çocuktan biri "göçmen kökenli" olacaktır.

Bu duruma paralel olarak ülkedeki demografik gelişim mikroskop altına alındığında, o zaman alarm çanları çalmaya başlayacaktır. Alman toplumu her geçen gün daha da yaşlanmaktadır ve buna paralel çalışan nüfus da her geçen gün azalmaktadır. Emeklilik yaşının yükseltilmesi ve yeni göç planları –özellikle kalifiye işçi almasını çözmede yetersiz kalmaktadır. Bu durum karşısında yönetici politikacılar sözde göçmen kökenli insanların ekonomik sisteme entegrasyonunun zorunlu-luğunu önermektedirler. Ancak sözde göçmen kökenli insanların Almanya'nın gayri safi milli hasılaya önemli katkıları olduğu unutulmaktadır. Bütün olası yeniden-egitim/*Reeducation* ve eğitim/*Education* konseptleri hızlı bir şekilde harekete geçirilmesi zorunluluğuna da dikkat çekilmektedir. Bu konseptler bilimsel raporlarda (*Gutachten*) da acil olarak önerilmektedir. Geline aşamada "entegrasyon"un nasıl olması gerektiği noktasında niyetlerini açıklayan, bilimsel ve siyasal olarak üç ana yönelim söz konusudur. Bu makale çerçevesinde üç ana yönelime aşağıda kısaca değinilecektir.

1. Niyet – Asimilasyon/Entegrasyon

Bu niyet aynı zamanda egemen niyet ve toplumun çoğunluğu tarafından da kabul görmektedir. Bu anlayışın meşruluk temeli ise mevcut yasalardır. İnsana/göçmenlere bakış açısı ise, onların eksik bilgiye/yeteneğe sahip olduğudur. Yabancılar/göçmenler/göçmen kökenli insanlar mevcut standartlara çeşitli önlemlerle uydurulmalıdır. Böylece işleyen sisteme entegre edilmelidirler. Amaç asimilasyon ve böylece homojen bir toplum yaratmaktır. Alman-

⁶ http://www.destatis.de/jetspeed/portal/cms/Sites/destatis/Internet/DE/Presse/pm/2010/07/PD10_248_122,templatelid=renderPrint.psm1 (stand: 12.12.2011)

cayı öğrenmeyi reddedenler ise değişik yaptırımlara maruz kalacaklardır. Örneğin, oturma izninin uzatılmaması ya da az uzatılması gibi.

2. Niyet – "İnsani" Asimilasyon/Entegrasyon

Son 10 yılda "insani" olasılıklar üzerinde yoğun tartışmalar yapılarak, buna uygun konseptler geliştirildi. "Göçmen kökenli" insanların evde konuştuğu dil (köken olarak geldiği ülkenin dili) ve diğer güçlü yanları (daha önce gördüğü mesleki eğitim) kabul edilip desteklenmektedir" düşüncesi kısmi olarak benimsendi. "Kültürlerarası eğitim" programlarıyla toplumun aktörleri konu hakkında hassas kılınmaya çalışılmaktadır. "Göçmen kökenli" insanların yine 'göçmen kökenli' genç kuşaklara model rollerini yerine getirmeleri için, kamu hizmetleri sektöründe göçmenler kotası uygulamaları yapılmaktadır. Bazı eyaletlerde hedeflenen "göçmen kökenli", öğretmen, polis ve memur kotası gibi.

"İnsani" asimilasyonu hedefleyen bu niyetin terminolojisi "entegrasyon" ile sınırlı değildir. Örneğin çokkültürlülük/**Multikulturell**, kültürlerarası/**Interkulturell**, içsel-leme/**Inklusion**, katılım/**Inkorporation** gibi "modern fikirler" tartışılıp konseptleştiriliyor.

3. Niyet – Çeşitlilik/Diversity

Bu üçüncü niyet kendisiyle diğeri arasına mesafe koyarak yapısal değişiklikler önermektedir.⁷ Ortak bir toplum, eşit bir şekilde yeniden yapılandırılmalıdır niyetini taşımaktadırlar. İnsanların etnik, kültürel ve diğer değişik sosyalizasyon kökenleri ve bunlardan doğan imkanlar bir zenginlik olarak algılanmalıdır. Bu bağlamda bütün engeller de kaldırılmalıdır düşüncesi mevcuttur.

Niyet "geleceğin evi". "Geleceğin evi" asimilasyon/entegrasyon veya hazır kalıplar üzerinden inşa edilmemelidir, tam tersine toplumun bir bütünüyle taş taş üstüne konularak inşa edilmelidir düşüncesi savu-

⁷ Bkz. Diversity statt Integration, Mark Terkessidis: http://www.bundesfachkongress-interkultur.de/2008/pdf/doku_2_bundesfachkongress.pdf (stand: 18.12.2011)

nulmaktadır.

Sonuç Olarak

Göçmenlerin bu toplumda nasıl yaşaması gerektiği noktasında 1. ve 2. niyette özetlenen yaklaşımların kesiştiği birçok nokta mevcuttur. Her ikisinin de hedefi (direk ya da dolaylı, sert ya da ılımlı) dışardan 'yabancı' olarak gelen ya da burada doğan göçmen kökenli insanların mevcut normlara uydurulmasıdır. Üçüncü yaklaşım ise mevcut normların birlikte yaşamanın önünde engel teşkil ettiğini dile getirmektedir. Birlikte yaşamanın yolu birlikte "geleceğin evini" inşa etmekten geçtiğini dile getiriyor.

Bana göre üçüncü yaklaşımın birlikte yaşama noktasında daha gerçekçi durmaktadır. Toplumun bütününe sürece katma yaklaşımı hem demokratik bir yaklaşım, hem de birarada eşit bir şekilde yaşama noktasında temel görev görmektedir. Bence bu anlayış toplumda daha yoğun bir şekilde tartışılmalı ve büyük kentlerde model uygulamalara gidilmelidir.

Bu makaleyi R. Roosevelt Thomas⁸ bir hikayesi ile bitirmek istiyorum. Hikaye "geleceğin evi" noktasında önemli bir örnektir.

"Yılın Zürafa Evi"

Bir gün bir zürafa, sokakta veliler toplantısından tanıdığı fil ile karşılaşır. Fili evine davet eder. Zürafa evi filler için yapılmadığı için evin girişinde ilk sorunlar başlar. Fil dış kapıdan içeri giremez. Yan kapıların açılmasıyla fil içeriye girmeyi başarır. Kısa bir süre sonra zürafanın evinde gü-rültü patırtıyla birçok eşya kırılır. Bu durum karşısında zürafa misafirperverliği bir tarafa bırakarak, file zayıflaması noktasında önerilerde bulunur: 'Eğer bir daha misafirlige gelmek istiyorsan, önümüzdeki dönem düzenli olarak fitness ve baleye gitmelisin.'

Uzun bir aradan sonra fil yine zürafa tarafından davet edilir. Aynı sorunlar tekrarlanır. Bu kez fil huzursuzlanır ve zürafaya: 'Zürafa bu durum böyle gitmeyecek. Fitness ve baleyle çok fazla bir şey değişmedi. Benimle arkadaş olarak kalmak istiyorsan, o zaman ya evi yeniden inşa etmemiz ya da evde bazı önemli yapısal değişiklikler yapmamız gerekiyor.'" (Hikayenin serbest sunumu yazar tarafından yapılmıştır.)

⁸ Thomas, Jr. R. Roosevelt 1999: Building a house for diversity: New York, et.al.: American Management Association, S. 3-5.

Okulda Namaz Kılınması Konusunda Federal İdare Mahkemesi Gerçekte Ne Karar Aldı?

Safer ÇINAR Alman Sendikalar Birliği (DGB) Berlin-Brandenburg Göç ve Uyum Görevlisi

Federal Yüksek İdare Mahkemesi (*Bundesverwaltungsgericht*) 30 Kasım 2011 tarihinde üç yıldır süregelen "okullarda namaz kılınması/namaz odası" tartışmasını 'şimdilik' noktalandı. "Şimdilik" diyoruz, zira Federal Anayasa Mahkemesi, Avrupa Yüksek Adalet Divanı ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuru yolları açık.

Yüksek mahkemenin kararı değişik nedenlerle kamuoyuna oldukça tek yanlı ve dolayısıyla yanlış yansıtıldı. Kararın içeriğine geçmeden önce olayın gelişme sürecini kısaca anımsatalım.

Davanın konusu

Berlin-Wedding semtindeki Diesterweg Lisesi'nde müslüman bir öğrenci teneffüste namaz kılmak istemiş; bunu koridorda veya okul avlusunda icra etmesine okul müdürü izin vermediği için kendisine bir oda ayrılmasını talep etmişti. Okul müdüriyeti, bu istemi, "okulun dinsel açıdan tarafsız bir alan olduğu ve okulun huzurunun bozulabileceği" gerekçesi ile red etmesi üzerine Berlin İdare Mahkemesi'nde ihtiyati tedbir davası açılmıştı. (Bu süreçte Berlin'de birçok okulda bu tür bir uygulama olduğu, teneffüslerde arzu eden öğrenciye bir odada namaz kılma olanağı sağlandığı ortaya çıkmıştı).

Berlin İdare Mahkemesi'nin Kararı

Mahkeme, talebi yerinde görüp 10 Mart 2008'de aldığı ihtiyati tedbir kararı ile okulu öğrenciye namaz kılma olanağı sağlamakta yükümlü kıldı.

İdari Mahkeme, kararının gerekçesinde, özetle, anayasanın okul idaresinin ve eğitim içeriklerinin dinsel açıdan tarafsız olmasını öngördüğünü, ancak bu hükmün öğrencileri bağlamayacağını, söz konusu öğrenciye bir odada namaz kılmasına izin verildiğinde, diğer öğrencilerin de bundan etkilenmeyeceğini belirtmişti. Mahkeme ayrıca bu şekilde öğrenciler arasında farklı dinsel inançlara saygının da gelişeceğini altını çizmişti.

Mahkeme esasa yönelik 29 Eylül 2009 tarihli kararında da bu görüşünü kesinleştirmişti.

Berlin-Brandenburg Yüksek İdare Mahkemesi'nin Kararı

Berlin Eğitim Senatörlüğü'nün itirazı üzerine Berlin-Brandenburg Yüksek İdare Mahke-

mesi bu kararı 27 Mayıs 2010 tarihinde bozmuştur.

Berlin-Brandenburg Yüksek İdare Mahkemesi kararında, alt mahkemenin anayasal inanç özgürlüğünün ibadet özgürlüğünü de kapsadığı görüşüne katıldığını, ancak okulda ibadet etmenin bu kapsamda yer alamayacağını dile getirmişti. Mahkeme, okullarda çok sayıda farklı kuralları olan dinlere mensup öğrencilerin bulunduğunu ve bunların her birisinin istemlerinin yerine getirilmesinin öğrenciler arasında huzuru bozabilecek farklılıklar doğuracağını belirtmişti. Mahkeme ayrıca organizasyon olarak da okulun bunu yerine getirilmesinin zor olduğunu saptamıştı. Sonuç olarak mahkeme okullarda din derslerinin dışında ibadet etmek hakkı olmadığı kararına varmıştı.

Davacı öğrencinin itirazı üzerine Federal Yüksek İdare Mahkemesi 30 Kasım 2011'de konuya ilişkin kararını açıkladı.

Federal Yüksek İdare Mahkemesi'nin Kararı

Federal Yüksek İdare Mahkemesi kararı, bir iki istisna dışında, tüm medya kamuoyuna "okulda namaz ve benzeri dinsel ibadetlerin yasaklandığı" şeklinde yansıttı.

Halbuki yüksek mahkeme tam aksine, ilkesel olarak bu tür bir yasaklanmanın söz konusu olamayacağını, anayasal inanç özgürlüğü güvencesi kapsamında öğrencilerin ders saatleri dışında okulda dinsel vecibelerini yerine getirme hakkına sahip olduklarını belirtmiştir. Mahkeme devamlı devletin dinsel açıdan tarafsızlığının her türlü dinselliği okulun dışında tutmak anlamına gelmediğini, aksine toplumda var olan dinsel çoğulculuğu taraf tutmadan okullara da yansıtmak durumunda olduğunu altını çizmiştir. Ve mahkeme okulun Müslüman bir öğrencinin namaz kılmasına izin vermesi ve olanak sağlaması durumunda bir dine tek yanlı ayrıcalık tanımış olmayacağı gibi okulun dinsel açıdan tarafsızlığının da zedelenmeyeceğini vurgulamıştır.

Federal Yüksek İdare Mahkemesi bu temel kuralları koyduktan sonra dava konusu somut olaya yönelik görüş ve kararını bildirmiştir. Mahkeme, kendilerinin bir temyiz mahkemesi olduğunu ve alt mahkemelerin saptamış buldukları somut olguları sorgulamak hakları olmadığı, bu nedenle istinaf mahkemesinin (Berlin-Brandenburg Yüksek İdare

Mahkemesi) söz konusu okulun huzurunun bozulabileceği ve organizasyon olanaklarının da olmadığı konusunda yaptığı belirlemeleri veri almak zorunda olduğunu belirtmiştir.

Federal Yüksek İdare Mahkemesi bu verilerden hareketle alt mahkemenin söz konusu lisede açıkta namaz kılınmış olmasının öğrenciler arasında huzursuzluğa yol açtığı ve okulun öğrenciye oda tahsis etme olanağı olmadığından dolayı –yalnızca– bu somut olayda öğrencinin açıkta veya bir odada namaz kılma talebini reddetmiştir.

Kararın tam metninden hareketle, "okulda namaz kılınması yasak" şeklindeki başlıklar ve yorumlar tamamen yanlıştır, Federal Yüksek İdare Mahkemesi temelde tam tersi sonuca varmıştır.

Kısa Bir Değerlendirme

Karar, gerek çoğunluk toplumunda, gerekse göçmen topluluklarında çok tartışıldı. Olayı duygusalıktan ve komplo teorilerinden ("Acaba arka planda hangi örgüt var?" gibi) uzak değerlendirmekte yarar vardır. Ayrıca, Berlin toplumunun genelde dinsel inançlara (hıristiyanlığa) mesafeli yapısına da aldanmak gerekir.

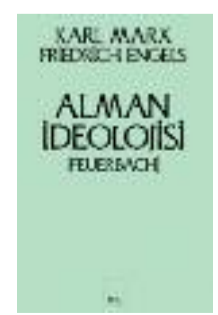
Federal Almanya'nın bazı (özellikle batı) eyaletlerinde okulda ve başka resmi mekânlarda haç asılıdır. Ve bu uygulama Federal Anayasa Mahkemesi 16 Mayıs 1995 tarihli kararında devlet okullarının sınıflarına haç asılmasının Federal Anayasa'nın 4 (1) maddesine (inanç özgürlüğü) aykırı olduğu sonucuna varmış olmasına karşın sürmektedir.

Aşağı Saksonya Sosyal İşler ve Uyum Bakanı Aygül Özkan'ın resmi mekânlarda haç asılı olmasına getirdiği eleştirinin az daha kendisinin bakanlığına mal oluyor olması da herhalde anımsanmaktadır.

Federal Almanya'da oluşmuş olan çok kültürlülüğün politikada ve toplumda hala yadsındığı bir ortamda Federal Yüksek İdare Mahkemesi'nin kararının ilkesel bölümü kanımca çok doğru yaklaşımlar içeren ileriye yönelik önemli bir göstergedir.

Kuşkusuz okulda ibadet konusu burada belirleyici değildir ve bu konudaki her iki (lehte veya aleyhte) yaklaşım da meşrudur ve ciddi gerekçeleri vardır. Ancak, tüm bu tartışmalarda dinsel alandaki hakların çokkültürlük ve eşit haklar savaşımının bir parçası olduğu da gözden irak tutulmamalıdır.

Berlin-Wedding semtindeki Diesterweg Lisesi'nde müslüman bir öğrenci teneffüste namaz kılmak istemiş; bunu koridorda veya okul avlusunda icra etmesine okul müdürü izin vermediği için kendisine bir oda ayrılmasını talep etmişti. Okul müdüriyeti, bu istemi, "okulun dinsel açıdan tarafsız bir alan olduğu ve okulun huzurunun bozulabileceği" gerekçesi ile red etmesi üzerine Berlin İdare Mahkemesi'nde ihtiyati tedbir davası açılmıştı. (Bu süreçte Berlin'de birçok okulda bu tür bir uygulama olduğu, teneffüslerde arzu eden öğrenciye bir odada namaz kılma olanağı sağlandığı ortaya çıkmıştır).

“Paternalizm” kavramı, dikkatleri göç toplumundaki dilsel iletişimi ve uygulamaları da etkilemekte olan toplumsal bir figürasyonun üzerine çekmektedir. Bu figürasyonun (baskın entegrasyon anlayışına bağlı) “göçmen kökenli” ve “göçmen kökensiz” bireyler arasındaki sosyal etkili farkı oluşturmada temel bir payı vardır. Paternalizm göç toplumu ilişkileri çerçevesinde temel bir mekanizma oluşturduğu için, aynı zamanda çok özel bir anlam taşımaktadır. 2012 yılının Ocak ayında Viyana’da gerçekleştirilen bir konferansta paternalizm terimi yetişkinlere yönelik dil eğitimi programları bağlamında konu edilmiştir (<http://daf.univie.ac.at/tagungen/>). Aşağıda bu konferansın sonuçlarından yola çıkarak paternalist figürasyonlar temelinde göç toplumunu belirleyici ayırımlarının oluşturulması hakkındaki bazı düşüncelerimizi belirtmek istiyoruz.

(1.) Paternalizm

Paternalist figürasyonların özelliği herhangi bir türde destek (yardım, ilgi gösterme, ders vb.) görme durumunda olanlar (“muamele edilenler”) ve bu desteği verme durumunda olanlar (“muamele edenler”) şeklindeki spesifik ayırımı gerçekleştirmeleridir. Paternalizm kavramının olağan kullanımını göz önünde bulundurduğumuzda, bu ikilinin arasındaki ilişkinin amacı “muamele görenlerin” esenliğini artırmaktır. Ancak bu amaca ulaşmak için aynı zamanda özerklik kaybı gibi kısıtlamaların meydana gelmesi kabul edilmektedir: Maruz kişilerin özgürlüğünü (ya da dışa yönelik özerkliğini) bu kişilerin esenliğinin korunması amacıyla kısıtlayan uygulamalar paternalist uygulamalar olarak betimlenmektedir. “Klasik” paternalist konstelasyonlar çocuk ve yetişkinler arasında veya özerkliği kısmen kısıtlı kişilere karşı (paternalist uygulamayla özerkliği sağlama veya tekrar geliştirme amacıyla) oluşmaktadır.

(2.) Paternalizm ve Göç Toplumu Ayırımları

Göç toplumu ilişkilerini yüzeysel olarak incelediğimizde bile paternalist argümantasyon figürleri, paternalist uygulamalar (muameleler) ve paternalist davranış biçimleri gözümüze batmaktadır. Bilindiği gibi göç toplumu ortamlarında belli kişilerin (ki bunlar göçmen olarak görülen bireylerdir) “esenliğinin” topluma yeterli katılmadıklarından dolayı ya da destek veya (baskın söylemin ana kavramı olan) “entegrasyon” eksikliklerinin olmasından dolayı kısıtlı olduğu tanısı yapılmaktadır. Buna bağlı olarak da şu temel soru ortaya atılmaktadır: “Göçmenlerin daha iyi entegre edilmeleri, katılımlarının daha iyi sağlanması v.b. için ne yapılması gereklidir?”

Göç pedagojisi açısından bu tür paternalist argüman sistemlerini üç farklı düzeyde incelemek mümkündür:

- Birey karşısında devlet
- Yetişkin karşısında pedagoj

¹ Uluslararası çalışma grubunun üyeleri: Susanne Arens (Oldenburg Üniversitesi), İnci Dirim (Viyana Üniversitesi), Marion Döll (Viyana Üniversitesi), Magdalena Knappik (Viyana Üniversitesi), Paul Meceril (Oldenburg Üniversitesi), Claus Melter (Esslingen Yüksek Okulu), Elisabeth Romaner (Innsbruck Üniversitesi), Birgit Springsits (Viyana Üniversitesi), Nadja Thoma (Viyana Üniversitesi), Oscar Thomas-Olalade (Innsbruck Üniversitesi)

Göç Toplumunun Hegemonik Bir İlişkinin Yetişkin Eğitimindeki Rolü

“Dil, Eğitim ve Irkçılık Eleştirisi” Çalışma Grubu¹

c) “Azınlık” karşısında “çoğunluk”
Bu düzeylerin üçünde de bireyin esenliği için gerekli olduğu iddiasıyla yürürlüğe konulan ve bireyin özerkliğini kısıtlayan yönerge ve talepler mevcuttur. Bu tür paternalist argüman figürleri sadece ,göçmen’lere yönelik belli muamelelerin meşrulaştırılması anlamına gelmemekte, aynı zamanda bu figürlerle ,göçmen’ ve ,göçmen olmayanlar’ arasındaki ilişki “muamele gören” ve “muamele eden”ler şeklindeki hegemonik bir ilişki olarak oluşturulmaktadır. Bu bağlamda meşrulaştırma amacıyla öne sürülen “karşımızdaki bireyin esenliği” olgusunun esasında yetişkinlerin özerkliğinin sınırlandırılmasını kabul ettirici bir amaç olup olmadığı sorusu ön plana çıkmaktadır.

(3.) Paternalizm mi, “Sahte Paternalizm” mi?

“Dil” konusu göç toplumu ortamlarında üzerinde ,entegrasyon’a yönelik argümantasyonların hakim olduğu belki de temel bir alan olarak betimlenebilir. Bundan dolayı yukarıda ortaya atılan “ötekilerin esenliğinin” gerçek amaç olup olmadığı sorusunu bu alandan bir örnekle tartışmak istiyoruz. Örneğimizi, “Raus mit der Sprache – rein ins Leben” (“Dili geliştir – yaşama gir”) kampanyası teşkil etmektedir (www.deutschlandstiftung.net/). Kampanyanın internet sitesindeki tanıtımına göre (tümü “göçmen kökenli” ve tanınmış kişilerden ibaret) “elçiler” kişiliklerini ifade ediyor ve Alman bayrağının siyah, kırmızı ve sarı renklerine boyanmış dillerini göstererek bariz bir mesaj iletiyor: “Almanca hakimiyet başarılı bir entegrasyonun anahtarıdır” (agy).

Devlet bakanı ve entegrasyon görevlisi Maria Böhmer bu kampanyayı şu şekilde yorumluyor:

“Kampanya şunu gösteriyor: Almanca bilmeyenler ülkemizde birer seyirci konumunda kalmaya mahkûmdur. Bu nedenle Almanca öğrenmelerini göçmenlere ısrarla tavsiye ederim! Ancak Almanca’yı iyi bildiğiniz takdirde ülkemizin tüm olanaklarından yararlanmanız mümkün olacaktır. Almanca bilinmesi iyi bir eğitim, sağlam bir meslek eğitimi ve garantili bir iş yerinin ön koşuludur. Ve bununla birlikte de başarılı bir geleceğin. Almanca’yı iyi konuşanlar toplumumuzun içine girebilir ve toplumumuza katkıda bulunabilir... Mesaj özetle şudur: İyi bir Almanca ile ülkemizde sen de yükselirsin!” (Prof. Maria Böhmer)

Bu örnek göç toplumunun hakim söylemini gösteriyor: Almanca’yı bilmek katılım, eğitim ve refahın anahtarı olarak gösteriliyor, göçmenlere karşı onların yararına oldukları iddia edilen bir takım taleplerde bulunuluyor. Bu söylemin kuramsallığı ise nadiren sorgulanıyor: Halbuki buradaki asıl

amaç göçmenlerin iyiliği değil, acil ulusal durumun tedavisidir. Foucault’nun tabiriyle ortada bir *urgence* mevcuttur ve bu acil duruma karşı eski düzeni geri getirmeleri beklenen bir dizi tedbirden oluşan bir dispozitif ile reaksiyon gösterilir. Sözü edilen kampanya bu açıdan bakıldığında her şeyden önce Almanca’nın ulusal tek dil olmasıyla ulusal düzenin korunmasına veya tekrar oluşturulmasına katkıda bulunmaya çalışmaktadır. Acil ulusal durumdan söz etmemizin nedeni ulusal tekdillilik fikrinin (eskiden beri çokdilli) ampirik gerçeklikten dolayı hem tehlikede olması, hem de buna karşın yine de sözünü geçirmeye çalışmasıdır. Günümüzün göç toplumu da bu hayali dil düzenini devamlı olarak zorlamaktadır; işte bu durum “ulusal acil durum tedavisi”nden söz edilmesini gerektirmektedir.

Eğitim programları düzeyinde buna analog olarak paternalizm temelli pratiklerin asıl amaçlarının (çoğunluk toplumu üyesi) yetişkin eğitimcilerinin iş haklarının korunması ve eğitim kurumları rutinlerinin muhafaza edilmesinin olup olmadığı sorgulanmalıdır. Göçmenlerin esenlikleri söylemi, “entegrasyon kursu” bitirildikten sonra beklenen Almanca öğrenilemediği takdirde yurt dışı edilme veya para cezası tehdidi gibi disiplini sağlayıcı müdahalelerin lejitimasyonu için araç edilmektedir.

Bireylerin esenliği iddiasıyla aslında diğer tarafın çıkarlarını korumayı amaçlayan paternalizmi burada “sahte paternalizm” olarak adlandırmak istiyoruz. “Gerçek paternalizm” bazı konstelasyonlarda ve belli sınırlar içerisinde hakikaten “muamele gören” kişilerin yararına, örneğin yetişkin-çocuk ilişkilerinde olduğu gibi. “Sahte paternalizm” ise, hegemonik düzenin sağlanması veya meşrulaştırılması için alınan disiplini sağlayıcı tedbirlerden oluşmaktadır. “Sahte paternalizm” yetişkin bireyleri, “göçmenleri”, yukarıdaki örnekteki “sen” hitabından da anlaşılacağı gibi çocuk yerine koymaktadır: “İyi bir Almanca ile ülkemizde sen de yükselirsin!”

“Sahte paternalizm” bireyin yaşam hakkını ve refahını göz önünde bulundurduğunu iddia etmektedir ve bununla aslında bireylerin istem ve özgürlüğüne karşı uygulama, yasa ve müdahaleleri lejitime etmektedir. “Sahte paternalizmin” eğitim ortamlarında da (çoğunluk) toplum(u) ortamlarında olduğu gibi kabul edilen bir şey olması mümkün değildir. “Sahte paternalist” müdahaleler bireyin güvenliğine veya esenliğine katkıda bulunma iddiasıyla ne bireyin kendisine karşı, ne de karşısındaki bireye veya üçüncü bir şahısa karşı meşrulaştırılmaz. En azından ilk etapta karşısındaki bireyin özerkliğinin sınırlarına saygı gösterilmesini ciddiye alan ve ikinci etapta

sınırların aşılmasını bariz bir temele oturabilen, açıklayabilen ve sorumluluğunu üstlenebilen bir pedagoji bunun bilincinde olmalıdır.

(4.) Paternalizmin Meşrulaştırılması ve Eleştirisi

“Sahte paternalizm” eleştirisi “gerçek” paternalizmi de kapsamalıdır. Paternalist müdahalelerin bireyin esenliğini gerçekten artırdığı durumlar var mıdır? Varsa eğer, böyle bir durum, paternalist uygulama ve ilişkilerin kabullenebileceği tek konstelasyondur. Aşağıda belirtilen hususlar bu soruyu paternalizmin hangi takdirde kabul edilemez olduğunu göstermeleri açısından dolaylı yoldan cevaplandırmaktadır.

- Bireyin özgürlüğünün bireyin istemine karşı sınırlandırılması
- Bireyle bireyin özerkliği bağlamında ilgilenilmesi şartına uyulmaması
- Karşıdaki bireyin isteğinin veya isteyebileceğinin yeterli derecede ortaya çıkarılmaması
- Yerine getirilmesi mümkün olmayan taleplerin (asimilasyon konseptine olduğu gibi) olması
- Hata yapma hakkı (J.S. Mill) tanınmamasından dolayı bağımsız öğrenmeye engel olunması

- Bireylerden talep edilen şeylerin bir yararı olacağı kesin olarak söylenememesi, belli olmaması durumu

Bireyin esenliğini artırmak amacıyla bireyin özgürlüğünü, özerkliğini ve istemini kısıtlayan uygulamalara çift yönlü bir eleştiri yöneltilmelidir. Ortadaki argümantasyon gerçekten paternalist argümantasyon mudur ve eğer öyleyse bu paternalizmin kabul edilir bir paternalizm olması mümkün müdür? Veya asıl amaç bireyin esenliği iddiasıyla hegemonik düzenin meşrulaştırılması mıdır? Buna göre paternalizm eleştirisi her zaman çift yönlü bir eleştiridir.

Yetişkin eğitimini paternalizm yapılmaksızın gerçekleştirilmesi her gün üstesinden gelinmesi gereken bir zorluktur. Paternalizm kavramı eğitimcilerin kendi pedagojik uygulamalarını, bu uygulamaların sonuçlarını ve etkilerini hegemonik durum şartları bağlamında incelenmelerini sağlayan bir analiz perspektifidir. Daima “hayır” demenin mümkün olduğu bir yetişkin eğitimi ortamı muhtemelen istenmeksizin uygulanan paternalizme karşı etkili bir konsept olacaktır. Paternalizm kavramı aynı zamanda paternalist ve sahte paternalist müdahale ve söylemleri birbirinden ayırbilmek için de uygundur. Böylece paternalizm kavramı göçmenlerin esenliğini öne sürerek hegemonik durum şartlarını ve bireyin irade ve özgürlüğünün kısıtlanmasını meşrulaştırmaya çalışan söylemlerin maskesini düşürmeye katkıda bulunacaktır.

Tarih ve Demokrasi Notları I

Koral OKAN

Bu makalenin öncülleri, *Die Gaste*'nin daha önceki sayılarında yayınlanan "Söyleşiler" dizisidir. Ve orada, tarih anlatılıyordu.

Neden tarih?

Çünkü, insanların herhangi bir zamanda ve yerdeki toplumsal pratiklerini ve kültürel ürünlerini anlayabilmek için, hayatta kalma koşullarıyla ve toplumsal yenden üretimle, insanların yaşamın maddi koşullarına ulaşım biçimleriyle, onların diğerlerinin emeğini nasıl kullandığıyla, üreten insanlar ile o üretimi sahiplenenler arasındaki ilişkilerle, bu sosyal ilişkilerde ortaya çıkan mülkiyet biçimleriyle ve bu ilişkilerin siyasi egemenliğe nasıl yansıdığıyla, direniş ve mücadelelerle ilgili belli şeyleri bilmemiz gerekir.

Ve konu olarak Antik Ege'yi seçmenin nedeni, yazarın özel ilişkilerinin ötesinde olan, bir yandan kendi ülkemizin bir benzeri, en azından parçası olan tarih ve coğrafya içinde kalmak, öte yandan Avrupalı düşünürlerin, haklı olarak, aydınlanmadan bu yana yoğun olarak ilgilendikleri Yunan felsefe, sanat ve siyaset tarihini, bunların hala geçerli temel kavramlarını öğrenmemiz olacaktır.

Seçilen format, "söyleşi" şeklindeydi. Temel amaç, kolay okunmasını sağlamaktı. Konuların ağırlığı ve aradaki 2500 yıl, anlatılanların tam benzerinin günümüzde kendi ülkemizde, ya da diğer ülkelerde yaşananları anımsattığı gerçeğini kavramamızı zorlaştırıyordu. "Söyleşiler", okuyucunun okurken yoğunlaşmaları arasına, kısa söyleşi öğeleri sokarak metnin anlaşılması için ara nefesler sağlıyordu. Ama konu, başlangıçtan itibaren, söyleşiden başka bir formatta düşünülüyordu. Bu formatta, gerçekten de halen, gazete sayfalarına sığdırılmayacak geniş bir çalışma yürütülmektedir. Burada, şimdiye kadarki anlatılmaya çalışılanlar temelinde ve de yeni temeller yaratarak, *Die Gaste* sayfaları ile uyum sağlanmaya çalışılacaktır.

Geçmişin toplumsal olaylarının zamanımıza yansımaları, çağımızın toplumunu düşünürken kullandığımız bazı temel kavramların 2500 yıl önce, benzer, ama ders çıkarılması gereken toplumsal olaylar, düşünceler ve felsefelerden doğmuş olduğu, bizi, tarihi tanımaya zorlamaktadır. Ve yine, tarihteki toplumsal üretimlerin, giderek sanatsal üretimlerin, insanların toplumsal hareket şekillerini de etkilemiş olduğu, bunları tanımak zorunluluğu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kuşkusuzdur ki, bu sanatsal üretimler arasında tiyatro –konumuzda tragedya–, insanların toplumsal ilişkilerinin nasıl üstyapıya yansıdığını açıkça gösteren türlerden biri, hatta en önde gelen sanat türüdür.

Antik Ege Tragedyasının niteliğine dair bilinmeyenler, birçok açıdan hala gizemli durumunu korumaya devam ediyor. Bir yandan, Antik tragedyadan günümüze kalmış oyun metinlerinin sayıca azlığı –her ne kadar bizleri fikir sahibi yapacak örnekler olsalar da– dönemin edebi çeşitliliğini

bütünüyle görmemizde bir sınır oluşturmaktadır. Diğer yandan ise Antik Ege dünyasına ilişkin tarihsel bilgilerin çoğu hala gün ışığına çıkarılmayı beklemektedir. Bu sınır ve yetersizlikler içerisinde, Antik Ege tragedyası için görüşlerine güvenebileceğimiz tek yazar Aristoteles'tir. Aristoteles, *Poetika* adlı eserinde, tragedya sanatının özüne ve biçimine dair bir tartışma açarak, ideal tragedyanın niteliklerini ortaya koyar. Ancak, Aristoteles'in tragedya öğeleri arasında saydığı *hamartia* (kahramanın trajik zaafı) kavramı ve onun tragedyanın son hedefi olarak ortaya koyduğu *katharsis* (arınma) düşüncesi, tragedyaların, Aristoteles'in görüşüne göre, etik, politik ve dinsel bir öz taşıdığını gösterir.

Kahramanın trajik zaafı, ne tür bir *erdem* eksikliğine karşılık gelmektedir? Bu *erdem* eksiklikler *katharsis* yoluyla sağaltılmak isteniyorsa, söz konusu erdemlerin toplum için önemi nedir? Bu sorular, Antik Ege tragedyalarının din, politika ve toplumsal yaşamla olan ilgisine odaklanmayı zorunlu kılmaktadır. Eğer tragedyalar belirli zaafı göstermeye, onları engellemeye çalışıyor ve

Geçmişin toplumsal olaylarının zamanımıza yansımaları, çağımızın toplumunu düşünürken kullandığımız bazı temel kavramların 2500 yıl önce, benzer, ama ders çıkarılması gereken toplumsal olaylar, düşünceler ve felsefelerden doğmuş olduğu, bizi, tarihi tanımaya zorlamaktadır. Ve yine, tarihteki toplumsal üretimlerin, giderek sanatsal üretimlerin, insanların toplumsal hareket şekillerini de etkilemiş olduğu, bunları tanımak zorunluluğu olarak karşımıza çıkmaktadır.

belirli erdemlerin de propagandasını yapıyorsa, bunun sosyolojik ve tarihsel nedenlerini araştırmak gerekmektedir. Burada vardığımız yer, sosyolojik nedenlerin maddi hayatın üretim şekillerinde yattığı, bu şekillerin ise kendine özgü siyasi yapıları oluşturduğu, ya da oluşturmakta geciktiği, bu yüzden toplumsal dengelerin sağlanamadığıdır.

Antik tragedyaları okurken rastladığımız insan ve mit tanrıları hakkındaki tüm özelliklerin hemen hemen tüm yapıtlarda defalarca dile gelmesi ve değişik araştırmacıların yaptığı yorumlarda, Ege düşüncesi ile toplumun üretim şekilleri arasında yeterli ve açıklayıcı ilişki kurulmamış olması, bu noktada yeterince ve sağlam bir temelde araştırmaların olmadığını işaret eder. J. P. Vernant, *Yunan Düşüncesinin Kaynakları* adlı araştırmasında Mikenler'in (Akhalar), 1500'lü yıllardan itibaren yüksek bir uygarlık meydana getirmeyi, güçlü merkezi bir krallık kurmayı başardıklarını söylerken,

"Tüm toplumsal yaşam, aynı zamanda dinsel, politik, askeri, yönetim ve ekonomik rolü üstlenen bir

sarayın çevresinde merkezleşmiş görünüyor. Bu saray ekonomisi içinde Kral tüm erk gücünü, yönetimin tüm yönlerini kendi kişiliğinde toplamış ve bir araya getirmiştir."¹

demektedir. Miken krallarının sarayları büyük surlarla çevrili, kentnin ortasında yüksek bir tepeye inşa edilmiş birer kaleydi. Bu kale, içinde kral yakınlarının, yüksek kaptıplar sınıfının ve askeri liderlerin (vasal) evlerini barındırıyordu. Halk ise kalenin etrafına yayılmış evlerde barınmaktaydı. Bildiğimiz ilk Akha kralı Agamemnon'dur.

Genel olarak kabul edilen görüş, Miken uygarlığının 1200-1150 yılları arasında kuzeyden gelen Dor'lar tarafından yıkılmış olduğudur. Mikenlerin esas yıkılış nedeninin, Dor istilası değil, Akha sisteminin tamamıyla savaş ekonomisine dayalı olması ve barış dönemleri için hiçbir ekonomik temel oluşturamaması olduğunu söyleyen tek araştırmacı, marksist Thomson'dur.² Ve Thomson'a saygımızla şunu da ekleyelim: Miken'in yıkılış döneminde Atina yönetimi zaten üç ayrı organ tarafından paylaşılmağa başlamıştı: Reisler Kurulu (soy lider-

leri), *agora* (halk meclisi) ve *basileus* (askeri komutan kral). Bu yapı, oldukça demokratik bir nitelik göstermektedir ve özellikle önemli durumlarda (örneğin savaş kararı arifesinde) biraraya gelen halk toplantısından bir karar çıkmasa bile, halk agorada yüksek sesle krala görüşünü bildiriyordu. Belki de, Yunanlıların sonradan demokrasiye geçmeleri ve tiranlığa pek prim vermemeleri, bu eski gelenekten gelmekteydi.

Antik tragedyalarda ve eski kalıtsal yapıtlarda sürekli olarak raslanan, fakat alt yapıyla veya diğer üst yapı kurumlarıyla ilişkileri kurulamayan kavramların başında, *arkhe* (başlangıç, ilke), *sophrosyne* (ölçülülük) ve *harmonia* (uyum) gelmekte, keza, *Moirai*'lar (pay tanrıçaları), *geras* (öncelik hakkının verilmesi), *metron* (ölçü), *Erinyes*'ler (öç tanrıçaları), Dike (yol, görenek, öç alma, yargı, adalet tanrıçası, soyut adalet fikri), *hybris* (saygısızlık) böylesi kavramlar arasında yer almaktadır.

¹ J. P. Vernant, *Yunan Düşüncesinin Kaynakları*, Çev. Hüseyin Portakal, İstanbul, 2002, Cem Yayınevi, s. 25-26.

² G. Thomson, *Tragedyanın Kökeni*, s. 77.

Solon öncesi duruma bakıldığında, örneğin *sophrosyne* örneği kendini belirlemektedir. Ege toplumu yeni topraklar, maden kaynakları, yiyecek ve köle bulmak amacıyla Akdeniz'de yayılmaya başlar. Bunun sonucu olarak ticaret yaygınlaşır. 7. yüzyılın sonunda dolaşıma giren madeni para, yeni bir sorun olarak ortaya çıkar. Mikenlerdeki eski savaş ayrıcalıklarını (*geras*) yitiren aristokrasi, rakipleri üzerindeki üstünlüğünü zenginlik gösterileriyle sağlamaya çalışır. Bu durum, aşırıya ve savurganlığa karşı geliştirilen *sophrosyne* düşüncesini biraz olsun açıklamaktadır. Yoksul halk ve köylülerin soylulara bakışı, onların saygısız (*hybris*) davranışlar içinde bulunduğu yönündedir. Ancak bununla da sınırlı değil; soylular her geçen gün yoksul halkın sırtında bir yük olmaya devam ederler.

"Para ekonomisi, gelişerek, doğal ekonomi üzerine dayalı tarımsal toplulukların geleneksel varlık biçimi içine, eritici bir asit gibi, işte buradan girdi. *Gentilice* (soya dayalı) örgütlenme, para ekonomisiyle bağdaşamaz; Attika'daki küçük köylülerin yıkımı, onları çevreleyen ve koruyan eski *gentilice* bağların çözümlenmesiyle aynı zamana düştü. Alacak ve ipotek (çünkü Atinalılar artık ipoteği bile üretmişlerdi) ne gens dinliyordu, ne de kabile. Ve eski *gentilice* örgütlenme, ne para biliyordu, ne avans, ne de borç."³

Bu kez, *sophrosyne* soylular tarafından sahiplenilecekti. Onlara göre tüccar sınıfının, paraya olan düşkünlüğü, durdurulması gereken bir *hybristi*. Para, değiş-tokuşun yerini almış ve "satın almak için satmak" olgusunu desteklemişti. Ancak çok geçmeden, para araç olmaktan çıkarak, bir amaca dönüştü. Artık "satmak için satın alma" dönemi başladı. Bununla sonu yoktu. Artık köylünün ve yoksul halkın sırtında iki yük vardı: Soylular ve yeni zenginler (burjuvalar). Böylece birbiriyle çatışan üç sınıf ortaya çıkmıştı. *Arkhe*'nin paylaşımı sorunu vardı.

Bu kavramlar, Ege toplumunun siyasi yaşamında olduğu gibi, tragedyaların seyri içinde kullanılan kavramlar olduğu gibi, onların ifade ettiği davranışlar da belli yaşam modellerini şekillendirmektedir. Onların genel diyalektik bağları bulunmadığı sürece, antik demokrasi ve de Ege'nin genel yaşam seyri, araştırmacılar açısından bir bulmaca olarak kalacaktır. Ama Ege'de Antik halk hareketinin nedenlerinin açıklanması, teori, tarih incelemesi ve Antik tragedyanın da doğru okunmasıyla mümkün olacaktır.

³ Friedrich Engels, *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, Seçme Yapıtlar*, Cilt III, Sol Yayınları, 1979, Birinci Baskı, s. 338-39.

İsviçre’de Yapılan Uzun Süreli Araştırma Öğrenim Engelli Okullarının Meşruiyetini Ortadan Kaldırıyor

Dr. Brigitte SCHUMANN

“Öğrenim engelli” çocukların ilerideki mesleki ve toplumsal durumları, okuldaki bütünleşme (entegrasyon) ile mi yoksa ayrı bir öğretim ile mi daha iyi desteklenebilir? Emekli profesör ve eski Freiburg Üniversitesi (İsviçre) Özel Eğitim Enstitüsü Direktörü Urs Haerberlin başkanlığında yürütülen Ulusal Fonlar Araştırması sonuçları, bu soruya somut bir yanıt vermektedir.

İsviçre’de de öğrenim güçlüğü yaşayan çocuk ve gençlerin hala ayrılıyor olmaları ve çoğu kez “küçük sınıflar” olarak adlandırılan özel sınıflarda ders görmeleri, büyük ölçüde alışlagelmiş bir uygulamadır. Bu öğrenciler Almanya’da olduğu gibi sosyo-ekonomik açıdan mağdur çevrelerden geldikleri için ve göç kökenli çocuklar nicel çokluğu teşkil ettiğinden, özel eğitim döneminin akabinde hangi toplumsal olanaklar bulunduğu sorusu büyük bir önem taşımaktadır.

İnceleme grubunun belirttiği gibi: “Uzun süreli bu araştırma yapılabildi, çünkü Ulusal Fonlar Projesi verilerine dayanarak son on iki yılda incelediğimiz kişileri şimdi erken yetişkinler olarak yeniden inceleyebildik.”

Özel sınıflar Meslek Üzerinde Olumsuz Etkiye Sahip

Her kim özel sınıflarda eğitim gördüyse, genç yetişkin olarak onun nitelikli mesleklere erişimi olanaksızdır. Çıracılık eğitimlerinin yarıda bırakılması ve uzun süreli işsizlik bu grubun karakteristiğidir. Benzer durumdaki, ama normal sınıflarda öğrenim gören genç yetişkinler meslek eğitimine daha kolay geçiş yapabiliyorlar. Okul döneminden üç yıl

sonra özel sınıflarda okumuş olanların %25’i mesleğe geçişi sağlayamamışken, bu oran diğer grup arasında %6’dır. Bütünleştirici okullardan mezunların ise, mesleki eğitimin orta ve üst kademelerinde dahi kısmen eğitim şansları bulunmaktadır.

Özel Sınıflar Öz Değer Duygusunu Kalıcı Olarak Zedelemektedir

Bütünleştirici eğitimden gelen ve normal sınıflarda ders gören çocuklara kıyasla, özel sınıfta eğitim görmüş öğrencilerin toplumsal bütünleşmesi daha sınırlıdır. Öz değer duyguları çok zayıftır. İlişki ağları önemli ölçüde dardır.

Özel Sınıflar Yabancı Düşmanlığına Yatkınlığı Artırmaktadır

Okuldaki bütünleşme deneyimleri, genç yetişkinlerin yabancılara karşı açıkça daha fazla olumlu yaklaşımlar geliştirmelerine katkı sunmaktadır. Araştırma özel sınıflarda eğitim gören genç yetişkinlerde yabancı düşmanı eğilimlerin varolduğunu saptamıştır.

Özel Sınıfların Kapatılması Kaçınılmazdır

Uzmanlar araştırmaya dayanarak eğitim politikaları için bu sonuca varmışlardır. “Sosyal açıdan mağdur çocuk ve gençlerin öğrenim engelli özel sınıflara sevk edilmesi fırsat eşitliğini önlemektedir. Fırsat eşitsizliğine tabi çocuk ve gençlerin öğrenim engelli olarak damgalanmaları, sosyal mağduriyet olgusunun üzerini kapatmaktadır. Bu dam-

galama on yıllar boyunca özel sınıfların ve mesleki seçmeciliğin sözümona bilimsel gerekçesini sunmaya hizmet etmiştir.”

Alman Eğitim Politikası Tutumunu Değiştirmelidir

Şu ana kadar Federal Eyaletler’in büyük çoğunluğu, tüm özel destek durumları için genel okul sistemi kapsamında içselleştirici (*inklusiv*) eğitimin olanaklı kılınmasının yanı sıra *sonderschule* sistemine de devam edileceğini bildirmişlerdir. Eyalet Eğitim Bakanları Konferansı’nın (KMK) önerileri de içselleştirici eğitimin verileceği destek ortamlarının çoğulculuğundan hareket etmektedir. Öğrenme sorunu yaşayan çocukların ebeveynlerine, engelli ve engelli olmayan çocukların birleşik dersleri ile öğrenim engelliler için kurulmuş *sonderschule*ler, şimdiki adıyla öğrenim ağırlıklı *förderschule*ler arasında seçim yapma olanağı tanınmak istenmektedir.

KMK bu şekilde BM Engelli Hakları Sözleşmesi’ni ihlal etmektedir. Bu sözleşme, *sonderschule* sisteminin kaldırılması için açıkça yapısal ve tasarısal önlemleri ve engelli çocukların genel okul sisteminde birleşik derse katılmaya ilişkin öznel haklarının tanınmasını talep etmektedir. KMK *sonderschule* sisteminin zararlı sonuçlarını ezici bir somutlukla kanıtlayan kırk yıllık yerli ve yabancı araştırmaları hala dikkate almayı reddetmektedir.

Bu güncel araştırma karşısında eğitim politikası, eğer gerçek anlamda eğitimde eşitliği sağlamayı amaçlıyor ve salt boş vaatlerde bulunmak istemiyorsa, bu tutumunu artık sürdürmez.

Çeviri: Die Gaste

Araştırma için bkz: Michael Eckhard, Urs Haerberlin et al.: Langzeitwirkungen der schulischen Integration. Eine empirische Studie zur Bedeutung von Integrationserfahrungen in der Schulzeit für die soziale und berufliche Situation. Bern 2011

Söylem/Eylem Ayrımcılığı ve Uyum Sorunsalı

Nihat ERCAN

Okak 2012’nin son günlerinde Almanya Başbakanı Uyum Doruğu’nu tekrar topladı. 120 kişilik kurulda Alman ve diğer uyruklu ilgili kişiler, uzmanlar bulunuyordu!

Ulusal Uyum Eylem Planı tartışıldı ve onaylandı. Planda bilinmedik yeni hiçbir şey yok. Bilinenlerin yinelenmesi, öncelik sıralaması değişikliği görünür gündemdedeydi. Görünmeyen yanındaysa, 10 yabancı kökenli işadınının derin devlet ayırmazlığı/görmezliğinde Yeni Nazi Yeraltı örgütüne öldürülmesi ve “Almanya Kendini Yok Ediyor” utancının gündemden düşürülmesi girişimi bulunuyordu. Tüm bunlara karşın Almanca dil edinimi, örgün öğretim, meslek eğitimi ve işlendirmenin öne çıkarılması yine de çok önemliydi. Bugüne değin bunlar biliniyordu ancak son olarak daha bir vurgulanması olumluydü.

Soruna doğru tanı konulması çözümün olmazsa olmaz ilk koşuludur. Bu dorukta bu tanı doğru konmuştur. Ancak çözümlemede var olan ciddi sorunların nasıl aşılacağı belirsizliğini korumaktadır.

1. Çözümü zorlaştıran bir yapısal sorun, federal düzeyde alınan kararların, yerel

olarak eyaletlerde nasıl uygulanabileceği. Eğitim, öğretim, işlendirme ağırlıklı olarak eyaletlerin yetki ve sorumluluğundadır. Almanya’nın federal yönetim yapısı asıl bu işe entegre edilmelidir, ki bu merkezi genel planlar, kararlar sonuç getirici uygulama alanları bulabilsin. Bu sağlanamazsa bu plan ve kararlar da bir “iyi dilekler” belgesi olarak kalmak durumundadır.

2. Asıl önemli olan ise, dil ediniminin, okul öğretiminin, meslek eğitiminin ve işlendirmenin nasıl gerçekleştirilebileceğinin kararını doğru vermek, kaynaklarını ve yöntemlerini belirleyerek uygulamaktır.

3. Dil edinimi en kolay, en iyi, en doğru olarak çocuk yuvalarında sağlanabilir. İkidilli çocukların hem anadillerini ve hem de “Almanca Birinci Dil”lerini 3 yaşından itibaren yuvalarda ve hazırlık sınıflarında daha okula başlamadan önce edinebilirler. Almanca birinci dil olarak, öğretilmek, öğrenilmek ve edinilmek zorunluluğu öne çıkar bu arada.

Bugüne değin, Almanya’da doğan yabancı kökenli, ikidilli çocuklara, Almanca ya yabancı dil, ya ikinci dil olarak öğretilme yolu izlendi. Her iki yolda bu çocukları daha

baştan “ötekileştirerek” bu toplumun eşit bir bölümü olarak görmedi ve dil edinimlerini, öğretimlerini, meslek eğitimlerini ikinci derece kararlar, yöntemlerle gerçekleştirme denemelerinde bulunuldu. Bunda da başarısızlık daha baştan içselleştirildi. Yaşanan gerçekler, bunca masrafa, emeğe, zamana karşın sürekli uyum/uyumsuzluk tartışmaları, kursları, uyum dorukları bunun belgeselleridir. Diğer kökenden insanların ve onların çocuklarının bu toplumun eşit bireyleri kabul edilmeleri hem zihinsel/düşünsel ve hem de toplumsal/hukuksal alanlarda gerçekleşme sürecinin olumlu işlemesine ve sonuçlanmasına bağlıdır. Onların kendilerini bu toplumdaki bireyler olarak görmeleri ve görülmeleri bu süreci kolaylaştıracak iklimdir.

Almanca dil ediniminde yetkinlik ancak herkese köken ayrımı gözetmeden eşit “Birinci Dil Almanca” öğretimiyle sağlanabilir. Bunun kararını almak, kaynağını ayırmak, yollarını ve yöntemlerini doğru seçmek gerekir.

Somut olarak neler yapılmalıdır?

1. Üç yaşından itibaren tüm çocuklar için yuvalarda yer açılmalıdır.

2. Çocuk yuvaları ve tüm zorunlu öğrenim parasız olmalıdır.

3. Hazırlık sınıfları çocuk yuvalarıyla uyulanarak örgün eğitimin ilk bölümü olacak biçimde düzenlenmelidir.

4. Tam gün okulları yaygınlaştırılarak, dil edinimi tüm derslerde desteklenmelidir.

5. Anadili dersleri hem dil edinimi bütünselliği bağlamında ele alınarak ve hem de toplumsal/kültürel bir zenginlik olarak görülerek yaygın ve tüm okul ve sınıflarda kesintisiz okutulmalıdır.

6. Meslek eğitiminde diplomalı/diplomasız ayrımı bir biçimde aşılarak her gence eşit olanak sağlanmalıdır.

7. İşlendirmede, köken ayrımı yapılmadan, eşit davranılarak kökeni farklı insanların da emekleri ve onurlarıyla yaşayabilecekleri ortam koşulları hazırlanmalıdır. Yalnız özel sektörde değil, kamusal alanda da işlendirme de hakça olunmalıdır.

Söylemde ve eylemde ayrımcılık varsa, ne çeşit, çeşit uyum kurullarıyla ve ne de sayısı belirsiz uyum doruklarıyla uyum/entegrasyon sağlanamaz.

Cesuryürek Joachim (mi)?

Mehmet KILIÇ Yeşiller Federal Milletvekili

Büyük Consensus

Joachim Gauck

24 Ocak 1940'ta Rostock'ta doğdu.

1951'de denizci babası, kimliği belirsiz iki kişi tarafından kaçırıldı. İki yıl sonra, babasının Sibirya'ya çalışma kampına götürüldüğü öğrenildi. Babası, 1955 yılında ailesinin yanına döndü.

Gauck 1965 yılında Rostock İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 1989-90 yıllarında Mecklenburg Eyaleti'nde dinsel ve siyasal protesto hareketini örgütledi. Büyük mitinglerin ardından gerçekleşen haftalık ibadatlara başkanlık yaptı.

3 Ekim 1990'da Cumhurbaşkanı Richard von Weizsäcker ve Başbakan Helmut Kohl tarafından Eski Doğu Almanya Devlet Güvenlik Servisi Kayıtları Dairesi Federal Komiseri görevine getirildi. Bu daire tarihe "Gauck Dairesi" olarak geçti.

9 Kasım 1999 günü Berlin Duvarı'nın onuncu yıkım yılında Mikhail Gorbatschow, George W. Bush, Gerhard Schröder, Helmut Kohl ve Wolfgang Thierse ile birlikte konuşma yaptı.

"Gauck Dairesi"nden ayrıldıktan sonra birçok görevde bulunan Gauck, 2010 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde SPD ve Yeşiller Partisi tarafından aday gösterilmiş, fakat 494 oyla Christian Wulff karşısında seçimleri kaybetmişti.

Sayın Joachim Gauck konuşmalarıyla başkalarını etkilemekte oldukça başarılı. Ama söylediklerine daha dikkatlice bakıldığında, güçlüünün yanında saf tutup gücsüze tepeden baktığını fark edebiliyorsunuz.

Bundan iki sene önce kadar Sayın Gauck Yeşiller Partisi'nin Meclis Grubu'nda Sosyal Demokrat Parti ile ortak adayımız olarak kendini tanıtırken yaptığı konuşmadan o kadar etkilenmişim ki gözlerim dolmuştu. Konuşmasında birçok konunun yanısıra göçmenlere de değinmiş, artık toplumun bir parçası olarak kabul edilmeleri gerektiğini ifade etmişti. Gauck göçmenlerin artık ırkçı saldırıların hedefi olmaktan çıkmaları gerektiğinin altını çizmişti. Konuşmanın ardından ona, seçilme bile kalplerin cumhurbaşkanı olacağını söylemişim.

Seçimleri kaybetmesinin ardından Joachim Gauck ismi gündemde yer almaya devam etti. Kamuoyunda tartışılan konularda Joachim Gauck'un görüşlerine sık sık başvuruldu.

Örneğin Thilo Sarrazin'i açıklamalarının cesaretinden dolayı övdü¹ ve Sarrazin'in toplumda yaşanan bir sorun hakkında siyasetten çok daha açık şekilde konuşabildiğini söyledi.

Neue Zürcher Zeitung gazetesinde yayınlanan bir röportajında ise yabancılaşma, düşmanlıklar ve birarada yaşam konularına değindi. Yabancılaşma kavramını kullanan Gauck, bu kavramı Almanya'da ayıp sayıldığını bilmesine rağmen bilinçli olarak tercih ettiğini de belirtti.² Seçtiği jargon sağ popülist bir siyasetçinin ağızına yakışabilir, ancak bir cumhurbaşkanı adayına hiç yakışık almadı doğrusu.

¹ "Gauck attestiert Sarrazin Mut", *Tagesspiegel* 30. Aralık 2010.

² Joachim Gauck'un NZZ ile röportajı 10. Ekim 2010, <http://tinyurl.com/7uckfsz>

Joachim Gauck bu açıklamaları yaparken Sarrazin tartışması gündemi kasıp kavuruyordu ve göçmenler toplumunda savunmasız durumdaydılar. İşte tam bu sırada bir de Joachim Gauck tarafından hedef alındılar.

Sayın Gauck seçtiği kelimelerin özellikle o dönemde nasıl bir etki yaratacağının pek tabii ki farkındaydı. Ama o güçlüünün yanında yer almayı tercih etti. Çünkü Gauck için çoğunluğun yanında yer almak önemliydi. İşte bu popülizm demek.

Cesaret, gücsüzün yanında yer almakta ısrar etmek ve gerekirse bu nedenle dezavantajlı konum-

da yer almayı göze alabilmektir. Sarrazin'in cesarete ihtiyacı mı var? Thilo Sarrazin sözü edilen açıklamalarından aylar önce de, çocuğunu tek başına yetiştirmek için hayat mücadelesi veren birçok annenin aralarında bulunduğu, Hartz 4 (işsizlik yardımı) alanlara karşı kışkırtıcı açıklamalarda bulunmuştu. Giderek artan ısınma masraflarından yakınacaklarına üzerlerine kalın bir kazak daha giysinler, demişti Sarrazin.

Thilo Sarrazin hiçbir eleştiriye veya müdahaleye maruz kalmadan yıllarca Müslümanlar hakkında ileri geri konuştu, ta ki özgün bir, Yahudi-Geni'nin varlığını dile getirene kadar. Bunun için mi cesarete ihtiyacı var Sarrazin'in? Arkasında yüksek tirajlı gazeteler bulunan Sarrazin hangi olumsuz sonuçtan çekinsin ki? Hatta kendisi Merkez Bankası'nın Yönetim Kurulu'ndan ayrılırken pazarlık ederek emekli maaşını 9.000'den 10.000 Euro'ya yükseltti. 10.000 Euro'ya yükseltti. 10.000 Euro'ya yükseltti. 10.000 Euro'ya yükseltti.

Joachim Gauck, Sayın Sarrazin'den göç konusunun açıkça tartışılmasını sağladığı için övgüyle bahsederek siyasetin de Sarrazin'in kitabının başarısından ders almasını belirtti.

Ben Almanya'ya 1990 yılının Nisan ayında geldim ve tıpkı Sayın Gauck gibi 21 yıldır Federal Almanya Cumhuriyeti'nde yaşıyorum. Dolayısıyla birlikli Almanya'nın gelişimini 21 yıldır birlikte gözlemliyoruz. Sorarım kendisine, bu süre zarfında ne zaman göç üzerine tartışmadık? Sırf açıkça değil aynı zamanda ateşli ve ırkçı bir biçimde tartışmadık mı? "Tekne doldu" sloganları dillendirilirken göçü tartıştık. Yabancılaşma belagati gündemi işgal ederken göçü tartıştık. 1991 yılının başında kısıtlayıcı Yabancılar Yasası yürürlüğe girdiğinde göçü tartıştık. Rostock-Lichterhagen ve Hoyerswerda'da kitlelerin alkışlarıyla mülteci evlerini ateşe verdiklerinde de göçü

tartıştık. Mölln ve Solingen'de göçmenlerin diri diri yakılmalarının öncesinde de göçü tartışmıştık.

Öte yandan göçmenlerin Almanya'da seçim kampanyasına alet edilmedikleri tek bir seçim hatırlamıyorum. Almanya'da belediye, eyalet, federal ve Avrupa seçimleri gözönüne alındığında seçim kampanyası konusunda kıtlık olmadığı anlaşılır. 2007 yılında yurtdışında yaşayan eşlerin birleşiminin kısıtlanması dolayısıyla, 2009 ve 2010 yıllarında da zorla evlilikler bağlamında göçü tartıştık.

Eğer Sayın Gauck, Thilo Sarrazin'in kitabı aracılığıyla nicedir gereksinim duyulan bir tartışmayı –cesaretle– başlattığını iddia ediyorsa, bugüne kadar ayda yaşıyor demektir. Yoksa bugüne kadar yapılan tartışmaları yeterince ırkçı mı bulmadı?

10 yıl boyunca tüm ülkeyi karış karış gezip dokuz göçmen, biri polis olmak üzere 10 kişiyi katletti. Kasım 2011'de bu olaylar ortaya çıktığında da göçmenlerin toplumumuzdaki yerini tartışmaya açtık. Sayın Gauck Nazi terör hücrelerinin kurbanları için düzenlenecek anma etkinliğine de karşıydı. Bu tarz bir etkinlik yerine başka bir şey yapılması yanlıştı. Bir etkinlik diğerine engel değil ki. Nihayetinde cumhurbaşkanı adaylığıyla anma toplantısında yer aldı. Hatta etkinliğin sonunda Türkiye Büyükelçiliği'nde kurbanların aileleri için verilen davete yetişmek için acele etti. Orada da duygusal bir konuşma yaptı. Kurbanların aileleri konuşmayı kerhen alkışladılar. O kültüre aşina biri olarak kimin ne zaman sırf nezaketen alkışlandığını anlamam zor olmadı.

Sadece göçle ve göçmenlerle ilgili konularda değil birçok başka konuda da Gauck aynı tutumu sergiledi. İşgal (*Occupy*) Hareketi'ne ilişkin herkesin kendine ait bir görüşü vardır, şüphesiz. Ancak bu hareketi "ahmakça" ya da "tarifsiz" olarak nitelenmiş olması, Sayın Gauck'un burada da güçlüünün gözüne girmeye çalıştığını ortaya koyuyor.

Joachim Gauck bilgilerin saklanması sakıncalı bulan kimseleri de, isterik olarak nitelendiriyordu. Kısa bir süre önce Federal Anayasa Mahkemesi, operatörlerin bilgileri Gizli Servise veremeyeceğine karar verdi. Sayın Gauck'un gözünde şimdi Anayasa Mahkemesi yargıçları da mı isterik?

"Gerçek" bir insan hakları savunucusunun vatandaşların gözetleyici bir devletten endişe duymalarına katılmasa bile onları en azından anlayışla karşılaması beklenir; hakaret etmesi değil. Sayın Gauck bu konuda da güçlüünün saflarında yerini aldı.

Ülkemiz ve hepimiz için onursal bir otorite olması gereken cumhurbaşkanının kararsız kaldığında zayıfın yanında yer alabilmeyi göze alması gerekir. Sayın Gauck şimdiye kadar bunun tam zıttı bir tavır izledi.

Ece Temelkuran: "Kayda Geçsin" çünkü; bu zamanlar, o zamanlar...

"Umut pek güven duyduğum bir sözcük değil, ben inadı tercih ederim. Umudum yok olsa bile inadım var. İnsanın, yine de, her şeye rağmen iyi olabileceğine, bu ülkenin içinde, dövüldükçe içinin çok derinine kaçmış bir iyilik tohumu olduğuna dair bir inatçı imanım var. Benim de, benim gibilerin de bu ülkeye dahil olduğunu söylemek, sonra yeniden söylemek için sağlam tutmaya çalıştığım bir inadım var. Biz varız. Yani biz de varız..."

Ece Temelkuran, kayıtları çok titiz tutulması gereken zamanlardan bildiriyor bu kitapta. Son iki yıllık tarihine o titizlikle bakıyor. Artık yazamaz hale getirilmenin, kaçınılmaz bir keskinleşmenin tarihine yani.

Kayda Geçsin
Everest Yayınları
İstanbul, Şubat 2012
336 sayfa

"Dün bana birisi şöyle bir şey yazmış, internette. 'Ey Ece Temelkuran, evlat olsan sevilmezsin yine' (Bu Ingeborg Bachmann'ın lafını ben bugüne kadar hep anladığımı zannedirdim. Çok da yanlış anlaşılmalı bir laf olduğunu sonradan okumalarım da düşündürdü bana, ama ben bugün gerçekten o lafı idrak ettiğimi düşünüyorum. Evlat olsan sevilmezsin demek bir insanın artık insanlıktan epey uzaklaştığını gösterir. Tanımadığın bir insana bu kadar mahrem, bu kadar acıtıcı bir yerden saldırmak bu saldırıyı da kamusal bir alanda yapmak ve bundan utanmamak, bunun ne kadar ahlaksızca bir şey olduğunu idrak içinde olmamak... Bunu ben faşizmden başka bir şeyle açıklayamıyorum. Eğer tabii ayrıca kişisel terbiyesizlikle açıklanmayacaksa. Bu vahşet ihtiyacı ancak böyle açıklanabilir.

Bir kişi, iki kişi değil, bilmem kaç kişi hep birlikte yapıyorsa bunu, iktidarı savunan gazeteciler sırf iktidarı savunmak adına hep birlikte yapıyorsa bunu, kendi meslektaşlarına bu kadar saldırıyorlarsa işsiz kalmış veya tutuklu bir meslektaşlarına bu ancak böyle açıklanır. Canavarlaştı insanlar. Ürkütücü buluyorum bunu. Ve insanlık tarihinde en ürkütücü şey faşizm olduğu için bu ürkütücülüğün ancak onunla açıklanabileceğini düşünüyorum.

Önsözde bir şey söyledim. Faşizm bize doğru yaklaşırken hiçbir zaman yeterli mesafede tespit edilememiştir. Biz onu deneyimlediğimizde çok geç olacak zaten. Birincisi bu. İkincisi, sosyalizmin ve faşizmin en temel felsefi farkı şudur insana dair. Sosyalizm insanın özde iyi bir şey olduğunu düşünür ve bu iyiliği desteklemek üzere söz söyler. Faşizm

de insanın özde kötü olduğunu düşünür ve bu kötülüğü çoğaltır. Bu kötülük üzerinden düşünür. O yüzden kötücül bir şeydir faşizm. İnsanın özünde hem iyilik hem kötülük vardır. Nereye vurgu yaparsanız orası daha çok ortaya çıkar, öne çıkar. Biz insanın iyi olduğunu düşündüğümüz için, iyi olabileceğini düşündüğümüz için sosyalistiz, demokratik sosyalistiz. En temelde ben öyleyim. Hâlâ da bu inada sahip çıkmanın sadece ideolojik değil, ahlaki bir mesele olduğunu da düşünüyorum. Ben eğer bugün, 'evlat olsan sevilmezsin' diyen insanlarla yaşamak zorundaysam, ve bu insanlarda hala ortaya çıkarılması gereken bir iyilik olabileceğini düşünüyorsam, böyle bir inadım varsa sosyalist olmaktan başka bir çarem yok zaten. Demokratik sosyalizm tabii..." (Ece Temelkuran)

Die Gaste tarafından Duisburg-Essen Üniversitesi'nde 23-24 Mayıs 2009 tarihinde düzenlenen "Göçmenlerin Anadili Sorunu ve Çözüm Önerileri Sempozyumu" sunumları ve konuşmaları

Ocak 2010
164 Sayfa, 14x23 cm

ISBN 978-3-9813430-07
Die Gaste Verlag
İsteme Adresi:
diegaste@yahoo.com

Die Vorträge und Präsentationen des Panels „Sonder-/Förderschulproblematik und Migration“ vom 13. Februar 2010 an der Universität Duisburg-Essen, eine Veranstaltung der Zeitung Die Gaste.

Oktober 2011
96 Seite, 14x23 cm

ISBN 978-3-9813430-21
Die Gaste Verlag
İsteme Adresi:
diegaste@yahoo.com

Die Gaste tarafından Duisburg-Essen Üniversitesi'nde 13 Şubat 2010 tarihinde düzenlenen "Sonderschule Sorunu ve Göçmen Toplumu Paneli" sunumları ve konuşmaları

Ekim 2011
96 Sayfa, 14x23 cm

ISBN 978-3-9813430-14
Die Gaste Verlag
İsteme Adresi:
diegaste@yahoo.com

Server Tanilli (1931-2011)

Kelebek Uçmaya Hazır

WDR'den Türkçe-Almanca Yeni Çocuk Programı

Tuba TUNÇAK

(WDR Funkhaus Europa Türkçe Servisi Editörü)

"Göçmen ailelerin çocuklarının, anadilini iyi konuşmaları, Almanca öğrenmelerinin önünde bir engel değil, tam tersine farklı birçok dili öğrenebilmeleri için bir temel oluşturur." Dilbilimcilerin bu tespiti, göç ülkesi olduğu bilinci ile politika üreten ülkeler için olağan. Almanya'da ise bu bilincin hem çoğunluk hem de göçmen toplumunda yerleşmesi için daha zamana ihtiyaç var gibi görünüyor. Anadil derslerinin kimi zaman okul yönetimleri tarafından gereksiz görüldüğü ya da bazı göçmen ailelerin anadil dersine çocuklarını yollamak istemediği gerçeği yanyana duruyor. Bu noktada toplumu ve yetkilileri bu fikri benimseterek bilinçlendirici çabalara gereksinim duyuluyor. Diğer yandan, Türkiye'den Almanya'ya işgücü göçünün üzerinden 50 yıldan fazla zaman geçmesine rağmen topluma mal olmuş kişilerin Türkçe özel adlarının bile hala Alman medyasında doğru telaffuz edilmemesi pek çoğumuzu kızdırıyor.

Çocukların düzgün Türkçe öğrenebilmeleri için evde anadilin de konuşulması, okulda anadil dersi alınması kadar medyada da anadilin sağlam bir temel oluşturduğu tespitinin yansıtılması gerekiyor. Bu arada Almanya'da Türkçe yayın yapan medya kuruluşları da anadili doğru öğrenmenin ne kadar gerekli olduğunu sık sık tekrarlıyor. Ancak örneğin WDR'in Türkçe yayınlarında birçok gencin kendilerini çok rahat ifade edebilecek kadar anadiline hakim olmadığına tanık oluyoruz. Sınırlı sayıda Türkçe ve Almanca kelimelerin aynı cümle içinde karıştırılması, belki artık Almanya'nın bir gerçeği, ama gençlere daha iyi bir gelecek hazırlamanın anahtarı değil.

İki dilin birbirine karıştırılmasının nedeni aslında Türkçe ile Almancaya hakim olmaktan, dil ile oynayabilme becerisinden değil, gençlerin her iki dildeki kavram eksikliğinden kaynaklanıyor. Üstelik bu alışkanlık sadece okulda edinilmiyor: Evde çocuklar anne babalarından da "Bugün Finanzamt'a gittim" ya da "Bana bir Wasser getirir misin?" benzeri cümleler duydukları için ne Türkçe ne de Almanca kavramlar zihinlerine doğru yerleşiyor. Almanya'da yetişen birçok Türk genci her iki dilde de kendisini düzgün bir şekilde ifade etme gücünü çekiyor. Almanya'da 1964'ten beri anadil yayını yapan WDR Funkhaus Europa geçtiğimiz yıllarda yayınlarında açtığı çocuk köşesi ile bu ihtiyacı biraz olsun gidermeye çalışıyordu. Ancak bu köşenin süresi, çocuk dünyası ve eğitimi konusundaki çok çeşitli sorun ve yenilikleri işlemeye imkan tanıyamıyordu. Almanya'da Türkçe yayın yapan medyada ise uzun yıllardır ana hedef kitlesi çocuklar olan, didaktik bir tarzdan uzak, çocukları eğlendirerek bilgilendirecek, onlara Türkçe haberler verecek, dolayısı ile Türkçelerinin gelişmesine destek olacak bir programın eksikliği çekiliyordu. Başta veliler ve öğretmenler tarafından Köln Radyosu ekibine bu yönde dilekler iletliyordu. WDR'in Çocuk Yayınları Servisi de özellikle çok sayıda göçmen çocuğunun öğrenim gördüğü ilkokullardan yaptıkları canlı yayın-

larda, benzer bir deneyim elde etmişti.

WDR Funkhaus Europa'nın Türkçe Servisi ile WDR radyolarının Çocuk Yayınları Servisi, şimdi bu ihtiyacı gidermek için "KiRaKa Kelebek" adlı ortak bir çocuk yayınına hayata geçiriyor. Bu bir saatlik haftalık program, WDR'in internet üzerinden yayın yapan çocuk kanalı KiRaKa (KinderRadioKanal) ve DAB+ adlı yeni yayın teknolojisine sahip radyolar üzerinden dinlenebilecek. Yayın, en başta renkliliği, dolayısı ile kültürel çeşitliliği vurgulamak amacıyla "Kelebek" ismini taşıyor. Bunun yanı sıra hem Türkiyeli ailelerin çocukları hem de Alman çocukları için telaffuz kolaylığı sağlaması da bu ismin seçilmesinde etkili oldu; zira WDR bu yayını ile sadece çocuklara eğlenerek temiz Türkçe öğretmeyi değil, aynı zamanda Alman çocuklarına da Türk kültürünü tanıtmayı amaçlıyor.

WDR Türkçe Yayınlar Servisi olarak bu tür yayınların önemine inanıyoruz. Zira Almanya'da İtalyanca, Fransızca ya da İngilizce, "Avrupa kültürünün parçası" olarak görülüp bu dillere ona göre değer biçilirken, Türkçe zaman zaman "Türkiye kökenli işçi göçmenler ile çocuklarının kendi aralarında konuştukları, çoğunluk toplumu tarafından öğrenilmesine pek de gerek olmayan bir kültürün parçası" olarak görülüyor, yani Türkçe ve Türk kültürünün Almanya'da –sebepleri çok çeşitli– bir imaj sorunu var. Bu sebeplerden biri, önyargılar ve bu önyargılara sebep olan bilgisizlik, ilgisizlik. Oysa ki okullarda elli yıla yakın bir süredir Alman ailelerin çocukları ile Türkiyeli ailelerin çocukları aynı sırada yanyana oturuyor. Yaklaşık üç milyon Türkiye kökenlinin yaşadığı Almanya'da artık bu iki kültür birbirinden ayrı değil, birlikte gelişiyor, dönüşüyor. Politikalara yön veren siyasetçiler ise kimi zaman bu süreci geriden izliyor. Bu süreçte okul sıralarına bile yetişkinlerden öğrenilen ya da politikacıların söyleminden kaynaklanan önyargıların yansıtıldığına tanık oluyoruz zaman zaman.

Birbirini tanımamaktan kaynaklanan klişelerin, önyargıların önüne çocuk yaşta geçebilmek, Alman ailelerin çocuklarını sıra arkadaşlarının kültürü ile tanıştırmak da "KiRaKa Kelebek" in bir diğer hedefi. Bu hedefe ulaşmak için yayında her hafta bir Alman çocuğun "Neden Türk çocukları büyüklerinin elini öpüyorlar? Neden misafirlere kolonyaya tutuyorlar?" benzeri sorularına da Türkiye toplumunun küçük-büyük temsilcilerine mikrofon uzatarak Almanca olarak yanıt aranacak.

"Kelebek", çocukların Almanya'daki gerçekliklerini doğru yansıtmak, dolayısı ile kendilerini yayın ile özdeşleştirebilmeleri düşüncesi ile Türkçe ağırlıklı olsa da ikidilli olacak. Burada taviz vermeyeceğimiz nokta ise iki dili aynı cümle içinde karıştırıp deforme etmemek olacak. İki sunuculu yayında çocuklara uygun Türkçe haber turu, hava durumu, gülmece ve bilmece köşesi, Almanya'da başarıları ile öne çıkmış ünlü Türkiye kökenlilerin, örneğin sanatçı, sporcu ya da politikacıların portreleri, çocukların kendi sıradışı uğraşlarını tanıttıkları bölümler olacak. Çocuklar evde, okulda karşılaştıkları sorunlar, akıllarını sağlıkları konusunda meşgul eden konular hakkında sorular yöneltebilecek; bu sorulara uzmanlar aracılığı ile yanıt aranacak. Okullardan, Türkçe anadil sınıfı öğrencilerinin katılımı ile canlı yayınlar yapılacaktır.

Bunların yanısıra her bölümde Alman sunucu, mikrofonu paylaştığı sunucu arkadaşından Türkçe öğrenecek, Türkiye kültürünü, geleneklerini tanımaya çalışacak. Bu bölümle amacımız ise Türkiye kültürünün de diğer kültürlerle eşit düzeyde bir kültür olduğuna ve birimizi ancak tanıyarak anlayabileceğimiz mesajını vermek. Amacımız, "Kelebek" sayesinde, Türk çocuklarına anadillerini eğlendirerek öğretmenin yanı sıra hem çoğunluk kültüründen hem de Türkiye kültüründen bireylerin, çocuk yaşta kültürel çeşitliliği benimsemeleri.

WDR'in bu modern anlayışla ve Almanya'daki gerçekliği yansıtmaya amacıyla hazırladığı yeni çocuk yayının ulaşmak istediği tek hedef kitlesi ilkokul çağı çocukları değil, aynı zamanda bu çocukların anne babaları. Velilerin de "KiRaKa Kelebek" i çocukları ile birlikte dinleyebilmeleri için normalde Çarşamba günleri yayınlanan programın her Cumartesi de tekrarı olacak. "Kelebek", Çarşamba ve Cumartesi günleri saat 15.00'te www.kiraka.de adresinden dinlenebilecek. Almanya'da bir ilk olacak "Kelebek", kimi zaman çocuklara evlerinde arkadaşlık edecek. Kimi zaman da okullarda anadil derslerinde öğrenciler öğretmenleri eşliğinde yayını dinleyip, içindeki konuları tartışacak ya da anne babalar çocukları ile birlikte yeni bilgiler edinecek. Anadilin öneminin kavranması ve paralel toplum tartışmalarının aşılanmasında somut ve yapıcı bir adım atabilmek gayesi ile "KiRaKa Kelebek" 2 Mayıs Çarşamba gününden itibaren her Çarşamba saat 15.00'te WDR stüdyolarından gökyüzüne kanat çırpacak.

Almanya'da bir ilk olacak "Kelebek", kimi zaman çocuklara evlerinde arkadaşlık edecek. Kimi zaman da okullarda anadil derslerinde öğrenciler öğretmenleri eşliğinde yayını dinleyip, içindeki konuları tartışacak ya da anne babalar çocukları ile birlikte yeni bilgiler edinecek. Anadilin öneminin kavranması ve paralel toplum tartışmalarının aşılanmasında somut ve yapıcı bir adım atabilmek gayesi ile "KiRaKa Kelebek" 2 Mayıs Çarşamba gününden itibaren her Çarşamba saat 15.00'te WDR stüdyolarından gökyüzüne kanat çırpacak.

